

กว่าจะเป็น...คณะละครหุ่นชักแพง

บทเรียนและประสบการณ์จากโครงการเชิดชูบรรพชนคนการเมือง
และเสรีไทย : ทองอินทร์ ภูริพัฒน์

สืบเสาะ สืบค้น สืบสวน
อนันต์ ความดี คองดี

โครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ - ท้องถิ่นน่าอยู่ จังหวัดอุบลราชธานี ชั้กแพง...แปงอุบล*

หนังสือชุดคู่มือการฝึกอบรมเล่มนี้ เกิดขึ้นจากการบันทึกและสังเคราะห์เรียบเรียงผ่านการปฏิบัติงานจริง รวมทั้งประสบการณ์การเรียนรู้ภายใต้ชุดโครงการชีวิตสาธารณะ - ท้องถิ่นน่าอยู่ ซึ่งแนวทางการผลักดันเรื่องชีวิตสาธารณะ (Healthy Public Life) และการสร้างท้องถิ่นให้น่าอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานีมุ่งเน้นเรื่องการเรียนรู้รากเหง้าของบ้านเมืองผ่านการทำงานสืบค้นเรื่องราวดี ๆ ที่เป็นภูมิถิ่นภูมิเมืองของท้องถิ่น เพื่อให้คุณค่าที่มีมาในอดีตไม่ถูกละทิ้งแต่ยังถูกปรับใช้เพื่อวิถีปัจจุบัน ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยมีกิจกรรมที่เป็นสาธารณะทำหน้าที่เชื่อมร้อยกลุ่มคนต่าง ๆ อันจะนำมาสู่การร่วมสร้างชีวิตหมู่เหล่าด้วยกัน เพื่อจะได้เป็นทั้งทุนทางความคิดและเป็นฐานชีวิตสำหรับการเผชิญกับสิ่งที่จะเข้ามากระทบท้องถิ่นตนเองในอนาคต ด้วยฐานความเชื่อที่ว่านี้ การมีชีวิตสาธารณะที่เข้มแข็งของท้องถิ่นจึงน่าจะเกิดขึ้นได้

เป้าหมายและความมุ่งหวัง

ของโครงการชีวิตสาธารณะฯ จ.อุบลราชธานี

- พลเมืองชาวอุบลราชธานีเกิดจิตสำนึกร่วมในความเป็นคนท้องถิ่น และร่วมแก้ปัญหาของส่วนรวม
- เกิดกระบวนการทำงานในระดับภาคีท้องถิ่นซึ่งสามารถแสวงหาทางเลือกใหม่ ๆ ในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองด้วยตัวเอง
- เกิดองค์ความรู้ และวิธีการจัดการองค์ความรู้ที่มีฐานมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคตได้อย่างเหมาะสม

* ชั้กแพง...แปงอุบล เป็นชื่อความเคลื่อนไหว ซึ่งคุณพ่อปาเพ็ญ ณ อุบล คุณพ่อสุวิชัย คุณแม่ อาจารย์ประจักษ์ บุญอารีย์ และผู้อาวุโสในท้องถิ่นอุบลเป็นผู้ตั้งให้ แทนชื่อเรียกโครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ - ท้องถิ่นน่าอยู่ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อสื่อความหมายถึงความรัก ความห่วงใยในบ้านในเมือง และนำมาซึ่งการร่วมสร้างร่วมทำสิ่งที่ดีงามเพื่อท้องถิ่นอุบลสืบไป

ชุดคู่มือการฝึกอบรม

เล่มที่ 1

กว่าจะเป็น...คณะละครหุ่นชักแพง

บทเรียนและประสบการณ์

จากโครงการเชิดชูบรรพชนคนการเมืองและเสรีไทย : ทองอินทร์ ภูริพัฒน์

ชุดคู่มือการฝึกอบรม เล่ม 1

กว่าจะเป็น...คณะละครหุ่นชักแพง

บทเรียนและประสบการณ์จากโครงการเชิดชูบรรพชนคนการเมืองและเสรีไทย : ทองอินทร์ ภูริพัฒน์

พิมพ์ครั้งแรก

มิถุนายน 2549

จำนวนพิมพ์

1,000 เล่ม

ที่ปรึกษา

อ.ขวัญสรวย อติโพธิ กาญจนหา ทองทั่ว อรชร มาลาหอม

ผู้เขียนและเรียบเรียง

วิลาวัลย์ เอื้อวงศ์กุล

ข้อมูลเนื้อหา

วนิดา เจียมรัมย์ คันสนีย์ ชินาภาษะ จงกลณี ศิริรัตน์ ธิรทยา มัทวานุกูล
เนตรดาว เกถวิล สุภาพร นิทานนท์ นงลักษณ์ ดิษฐวงษ์

ออกแบบปก / รูปเล่ม

Media by Friends Group

จัดพิมพ์โดย

โครงการชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่ จ.อุบลราชธานี (ชักแพง...แปงอุบล)

ภายใต้

มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา

693 ถนนบำรุงเมือง แขวงเทพศิรินทร์ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

โทรศัพท์ 0-2621-7810-2 โทรสาร 0-2621-8043-4 www.ldinet.org

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สืบเสาะ... สืบสร้าง... สืบสร้าง
สนธิ ๑๖๖๖๖ ๑๖๖๖๖

โครงการวิจัยและพัฒนา
ชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่

มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI)

สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ก้าวแรกเมื่อเริ่มต้น
ค่อยฝึกฝนเพื่อเรียนรู้
โลกกว้างรออยู่ที่ประตู
(เปิดออกไปให้รู้ เปิดดูให้เห็น)
เก็บเกี่ยวไว้...เพื่อก้าวต่อไป

สารบัญ

1 ก้าวแรกเมื่อเริ่มต้น

เหตุจูงใจ...ให้ชวนทำ	9
ทำไมต้องเป็น...ละครหุ่น	13
ทำความรู้จักหุ่น...ก่อนเป็นละคร	15
เกี่ยวกับ...คณะละครยายหุ่น	17

2 ค่อยฝึกฝนเพื่อเรียนรู้

ค่อยฝึกฝนเพื่อเรียนรู้	19
เมื่อคิดจะ...สร้างเรื่อง	20
ฝึกกระบวนการ...สร้างเรื่องอย่างง่าย	21
บทเรียนสำคัญ...สำหรับคนเขียนบท	23
มีเสียงต้องใช้เสียง...เพื่อออกเสียง	25
ฉาก...อีกองค์ประกอบที่ช่วยเล่าเรื่อง	26
เรื่องของหุ่น...องค์ประกอบหลักที่ขาดไม่ได้	27
ฝึกฝีมือ...ทดลองเย็บและทำหุ่นด้วยตัวเอง	29
ใช้เวลาเซ็ด...เพื่อให้หุ่นโลดแล่น	34
ถึงเวลาแจ้งเกิด...เมื่อถึงวันเปิดตัว	36
เรียนรู้จักตัวเอง...จากการสรุปบทเรียน	36

3 โลกกว้างรออยู่ที่ประตู (เปิดออกไปให้รู้ เปิดดูให้เห็น)

โลกกว้างรออยู่ที่ประตู	42
(เปิดออกไปให้รู้ เปิดดูให้เห็น)	42
เมื่อละครหุ่น...ต้องลึกลับ	43
จากเรื่องแรก...สู่เรื่องต่อ ๆ มา	46
ผลงาน...ที่ผ่านมา	47
บทบาทวิทยากร...แบบฝึกหัดใหม่ที่ท้าทาย	50
เปิดใจตัวเอง...เพื่อเรียนรู้โลกกว้าง	53

4 เก็บเกี่ยวไว้เพื่อก้าวต่อไป

เก็บเกี่ยวไว้เพื่อก้าวต่อไป	56
ภาคผนวก	63

บทนำ

ไม่มีใครปฏิเสธถึงพลังของวัยเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นตัวแทน

ของความสดใสและความหวัง หลายท้องถิ่นที่กำลังเคลื่อนไหวชีวิตสาธารณะ หรือผลักดันแนวคิดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นจึงมีพื้นที่เสมอสำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อเป็นอีกหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อน ท่ามกลางกระแสบริโภคนิยมที่ถาโถมเข้ารุกจนทำให้เยาวชนของประเทศต้องเผชิญหน้ากับวิถีการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไปจากอดีตแบบที่ไม่เคยมีหรือเคยเป็นมาก่อน การมี "สิ่งให้คิด" หรือ "เนื้อหา" จึงเป็นเสมือนการย้อยู่กับกระแสโลกและสังคมเพื่อสร้างรากฐานทางความคิด ความเชื่อให้เขาได้อยู่กับตัวเอง ขณะที่ "เครื่องมือ" หรือ "สิ่งให้ทำ" จะเป็นเสมือนตัวผลักดันส่งเสริมให้เยาวชนสามารถดึงศักยภาพและพลังจินตนาการที่มีอยู่ในตัวเองออกมา กลายเป็นงานความคิดที่เต็มไปด้วยความคิดสร้างสรรค์และบริสุทธิ์ เมื่อผสมผสานกับการให้คุณค่าความสำคัญของรากเหง้าทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น เราจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ความหวังใหม่ของสังคมเหล่านี้จะเป็นเมล็ดพันธุ์ที่พร้อมจะเติบโต กล้าแกร่งและเติมพลังความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นไทย ดังเช่นความเคลื่อนไหวเล็ก ๆ ที่ได้เกิดขึ้นแล้วโดยเยาวชนกลุ่มหนึ่งในท้องถิ่นอุบลราชธานีในนาม **คณะละครหุ่นชักแพง ...**

1

ก้าวแรกเมื่อเริ่มต้น

ก้าวแรกเมื่อเริ่มต้น

ความคิดอันเป็นที่มาของคณะละครหุ่นชักแพง เกิดขึ้นจากความมุ่งมั่นที่จะนำเสนอเรื่องราวชีวิตและผลงานของ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นักการเมืองที่ดีผู้เป็นเลือดเนื้อเชื้อไขชาวอุบลราชธานี เพื่อสร้างความรักและภาคภูมิใจในบรรพชนคนการเมืองของท้องถิ่นตนเอง สมควรค่าแก่การที่อนุชนรุ่นหลังจะได้ตระหนักและเรียนรู้เพื่อนำไปเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิต และเป็นข้อคิดทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งการร่วมกันตระหนักในคุณงามความดีของบรรพชนคนการเมืองท้องถิ่นนี้ทำให้เป็นการเชิดชูเพียงความสามารถของบุคคลคนหนึ่งเท่านั้นไม่ แต่หากเป็นหนทางสู่การร่วมกันตระหนักในคุณค่าอันเป็นทุนเดิมของท้องถิ่นในเชิงการเมือง เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและการเผชิญกับสถานการณ์ความเป็นจริงของบ้านเมืองในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่การกำหนดทิศทางทางการเมืองของท้องถิ่นอุบลในอนาคตต่อไป โดยใช้ชื่อโครงการในส่วนนี้ว่า **โครงการเชิดชูบรรพชนคนการเมืองและเสรีไทย : ทองอินทร์ ภูริพัฒน์**

เหตุฉงใจ...ให้ชวนทำ

- ๒๒ เพื่อเผยแพร่ชีวิต และผลงานของบรรพชนคนการเมือง นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์
- ๒๓ เพื่อเป็นบทเรียนและเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างคุณงามความดีและการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อท้องถิ่นของตนเอง
- ๒๔ เพื่อกระตุ้นคนรุ่นใหม่ให้เห็นความสำคัญ และตระหนักในคุณงามความดีของบรรพชนคนการเมืองในท้องถิ่นอุบล
- ๒๕ เพื่อเป็นคลังความรู้เรื่องคนดีศรีอุบลด้านการเมือง และเป็นการขยายฐานความรู้ในแวดวงการการศึกษาซึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องราวในท้องถิ่นต่อไป

รู้จัก...ทองอินทร์ ภูริพัฒน์

ในช่วง พ.ศ. 2476-2492 น้อยคนนักที่ไม่รู้จัก 4 รัฐมนตรีอีสาน* หนึ่งในนั้น คือ **นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์** เลือดเนื้อเชื้อไขชาวอุบลราชธานีผู้เป็นเสมือนหัวหน้าทีม 4 เลือ่อีสานที่ทุ่มเทแรงกาย แรงใจ ซึ่งเปี่ยมด้วยอุดมการณ์ในการพัฒนาบ้านเมือง ทั้งด้านการศึกษา การเมืองตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติ

*4 รัฐมนตรีอีสาน ได้แก่ นายจำลอง ดาวเรือง (ส.สมมหาสารคาม) นายเตียง คิริชันธ์ (ส.ส.สกลนคร) นายถวิล อุดล (ส.ส.ร้อยเอ็ด) และนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ (ส.ส.อุบลราชธานี)

ช่วงชีวิตก่อนเป็นนักการเมือง

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เกิดเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2449 ที่บ้านหนองยาง ตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุตรคนที่สามของนายชูและนางหอม ซึ่งมีอาชีพทำนาและค้าขาย ด้วยความที่เป็นครอบครัวมีฐานะจึงมีโอกาสเข้าเรียนจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จากนั้นสอบชิงทุนเล่าเรียนหลวงประจำมณฑลไปศึกษาต่อที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ขณะที่ยังเรียนอยู่ชั้น ม.8 ได้สมัครสอบประกาศนียบัตรชุดครูมัธยม (ป.ม.) เมื่อเรียนจบจึงได้กลับมารับราชการเป็นครูที่โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช

ในฐานะครูทองอินทร์ ท่านเป็นครูที่เอาใจใส่ให้นักเรียนมากถึงขนาดจดจำชื่อนักเรียนและพ่อแม่นักเรียนได้หมดทุกคน จนเป็นแบบอย่างของครูผู้น้อยหลายคน ในปี พ.ศ.2478 ท่านได้ก่อตั้งโรงเรียนศรีทองวิทยาสังเคราะห์ขึ้นเพื่อเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สำคัญอีกแห่งให้กับชาวอุบลราชธานี

ขณะรับราชการครู นายทองอินทร์ได้เรียนวิชากฎหมายไปด้วยจนจบธรรมศาสตร์บัณฑิตและเนติบัญญัติไทย จึงได้โอนตำแหน่งในสังกัดกระทรวงธรรมการไปสังกัดกระทรวงมหาดไทยและเริ่มต้นชีวิตเข้าสู่งานการเมือง โดยได้รับการบรรจุเป็นเลขานุการมณฑลนครราชสีมา ก่อนเป็นลำดับแรก จากนั้นมีคำสั่งให้ย้ายไปดำรงตำแหน่งเป็นนายอำเภอ พุทธิไธสง จ.บุรีรัมย์ นายอำเภอม่วงสามสิบ จ.อุบลราชธานี นายอำเภอท่าอุเทน จ.นครพนม ก่อนจะลาออกมาสสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ในปี พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นครั้งแรกที่เปิดให้มีการเลือกตั้งขึ้นในประเทศไทย

ด้านชีวิตครอบครัว นายทองอินทร์สมรสกับเจ้าสิริบังอร ณ จัมปาศักดิ์ เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2471 มีบุตรธิดาทั้งสิ้น 9 คน

อุดมการณ์ทางการเมือง

ในฐานะ ส.ส. จากที่ราบสูง นายทองอินทร์จัดเป็นปัญญาชนอีสานที่มีบทบาททางการเมือง โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ภาคอีสานกำลังก้าวเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากการปฏิรูปการปกครองและการปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยซึ่งดำเนินมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ท่านจึงเป็นตัวแทนในการสะท้อนปัญหาร่วมสมัยในขณะนั้น เช่น ปัญหาข้าราชการจากกรุงเทพฯ ซึ่งถูกส่งมาประจำในภาคอีสานมักถูกคนอีสานว่า **"คนลาวขี้เกียจ สกปรก กินปลาร้า ไม่ชอบเรียนหนังสือ"** ปัญหาเรื่องระบบการเก็บภาษีอากรแบบใหม่ในรูปเงินตราแทนการส่งส่วยหรือเกณฑ์แรงงานเช่นในอดีตซึ่งสร้างภาระให้กับชาวอีสานจำนวนมาก

การสร้างเส้นทางรถไฟจากกรุงเทพฯ กับเมืองต่าง ๆ ในภาคอีสานยังนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของคนอีสานจำนวนมาก ทำให้วิถีชีวิตชาวอีสานต้องเปลี่ยนไปจากที่เคยผลิตข้าวเหนียวเพื่อบริโภคมาเป็นการผลิตข้าวเจ้าเพื่อขาย การเข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจของพ่อค้าชาวจีน การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจแบบเงินตรา ชาวเมืองและชาวชนบทซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่จำเป็นต้องปรับตัวภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย จากเงื่อนไขนี้เองที่ทำให้บรรดาผู้นำอีสานที่มีภูมิหลังเป็นเด็กชนบทรู้สึกยินดีกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบอบประชาธิปไตย และต่างมุ่งมั่นว่าจะใช้การเป็น ส.ส. เพื่อแก้ไขปัญหาในบ้านเกิดของตน

เมื่อก้าวสู่งานการเมือง

ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายทองอินทร์ ได้รับการยกย่องว่าเป็น ดาวสภา เนื่องจากเป็นนักการเมืองฝ่ายค้านฝีปากกล้าที่คอยเสนอปัญหาความทุกข์ยากของราษฎรและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการตั้งกระทู้

ถามรัฐบาลร่วมกับส.ส.อีสานร่วมอุดมการณ์อีก 3 คน จนได้รับการขนานนามว่า **สี่รัฐมนตรีอีสาน** เพราะเป็นนักการเมืองที่ซื่อสัตย์สุจริต กล้าหาญ และมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานการเมืองเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนผู้ยากไร้ในชนบท ทั่วประเทศ

ในฐานะนักการเมืองฝ่ายค้าน นายทองอินทร์ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ผลักดันให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อกระจายลงสู่ภูมิภาคและกระตุ้นให้มีการใช้งบประมาณเพื่อการศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจ นายทองอินทร์ยังพยายามผลักดันให้รัฐสภาเป็นสถาบันทางการเมืองอิสระ สามารถวางดุลอำนาจกับสถาบันอื่นๆ ตามหลักการแบ่งแยกและถ่วงดุล

เมื่อยึดอาชัพทนายความ จะว่าความช่วยเหลือให้เฉพาะผู้ที่แน่ใจแล้วว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ด้วยความที่เป็นผู้ยึดมั่นในความถูกต้องและมักช่วยเหลือผู้ที่ถูกเอาเปรียบ ในสังคมก่อนทุกครั้ง ขณะเป็น ส.ส.แม้จะต้องทำหน้าที่ในรัฐสภาแต่นายทองอินทร์ยังคงเดินทางขึ้นลงสม่ำเสมอระหว่างกรุงเทพฯและอุบลราชธานี เพื่อเยี่ยมเยียนประชาชนทั้งโดยรถม้าและเกวียน ท่านจึงสามารถสะท้อนปัญหาและผลักดันแนวทางแก้ปัญหาให้กับราษฎรทุกกลุ่ม ได้เป็นอย่างดี ด้วยสายสัมพันธ์นี้เองท่านจึงได้รับเลือกตั้งเข้ามาทุกครั้งโดยไม่จำเป็นต้องหาเสียงอีก กลายเป็นนักการเมืองขวัญใจประชาชนที่ได้รับความเคารพศรัทธาจากชาวอุบลจนได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดติดต่อกันถึง 4 สมัย (พ.ศ. 2476-2490) และได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีรวม 6 สมัย (พ.ศ. 2487-2490)

ในสมัยสงครามมหาเอเชียบูรพา (พ.ศ. 2484-2488) นายทองอินทร์ได้รับความไว้วางใจจากท่านปรีดี พนมยงค์ ผู้นำคณะราษฎร ให้เป็นหัวหน้าเสรีไทยภาคอีสานตอนล่าง ทำหน้าที่สืบราชการลับเกี่ยวกับฐานทัพญี่ปุ่นในเขตอินโดจีนฝรั่งเศส ท่านยังได้รวบรวมพลพรรคกว่า 300 คน จัดตั้งเป็นขบวนการเสรีไทยในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยพ้นจากการเป็นผู้พ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สอง

วาระสุดท้ายของชีวิต

จุดจบของชีวิตนักการเมืองดีที่ชื่อ **ทองอินทร์ ภูริพัฒน์** กลายเป็นเหตุการณ์สะเทือนขวัญคนไทยทั่วประเทศ เมื่อถูกฆาตกรรมร่วมกับเพื่อนรัฐมนตรีอีก 3 คน คือ **นายถวิล อุดล นายจำลอง ดาวเรือง และดร.ทองเปลว ชลภูมิ** เพราะการช่วงชิงอำนาจระหว่างกลุ่มการเมืองโดยการทำรัฐประหารของจอมพลป.พิบูลสงคราม ทำให้กลุ่มพลเรือนที่สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ ลุกขึ้นมาต่อต้านอย่างชัดเจน กลายเป็นชนวนให้ถูกจับกุมและกวาดล้างโดยอ้างข้อหาเรื่องอาวุธของขบวนการเสรีไทย รัฐมนตรีทั้ง 4 ได้ถูกลอบสังหารอย่างเหี้ยมโหดที่ทุ่งบางเขน บนหลักกิโลเมตรที่ 14 เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2492 ท่ามกลางการคุ้มกันของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง โดยกรมตำรวจสมัยนั้นอ้างว่าถูกโจรจีนมลายูปล้นเพื่อแย่งชิงนักโทษ...

ทำไมต้องเป็น...ละครหุ่น

สืบเนื่องจากคุณเนตรดาว เถาถวิล เมื่อครั้งยังเป็นเจ้าหน้าที่ฮักแพง...แบ่งอุบล ได้ไป เห็นการแสดงของ คณะละครยายหุ่น เรื่อง เสรีไทย จึงได้นำมาหารือกับคณะทำงานว่าน่าจะเป็นนวัตกรรมใหม่สำหรับเยาวชนเมืองอุบล ในการทำหน้าที่สื่อสารเรื่องราวคนดีของท้องถิ่นให้สาธารณะได้รับรู้ จึงได้ประสานให้คณะละครยายหุ่นมาเป็นทีมวิทยากรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการผลิตหุ่นมืออย่างสร้างสรรค์ให้กับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช โรงเรียนนารีนุกูล และโรงเรียนวารินชำราบ รวมประมาณ 45 คน โดยมีอาจารย์จากทั้ง 3 โรงเรียนเข้าร่วมอบรมด้วย เพื่อหวังว่าในระยะยาวจะมีผู้ร่วมสืบสานการผลิตและสร้างสรรค์หุ่นมือให้อยู่คู่กับจังหวัดอุบลราชธานีอย่างยั่งยืนต่อไป

การอบรมแบ่งออกเป็น 2 ครั้ง ครั้งละ 3 วัน ครั้งแรกมุ่งเน้นการละลายพฤติกรรมระหว่างผู้เข้าร่วม ทำความรู้จักกับละครหุ่นผ่านการชมละครหุ่นเรื่องเสรีไทย เรียนรู้องค์ประกอบพื้นฐานด้านการละคร ฝึกทักษะการผลิตหุ่นไม้กระดาษและหุ่นถุงมืออย่างง่าย และรู้จักชีวิตและผลงานของท่านทองอินทร์ ภูริพัฒน์ผ่านสื่อวีดีโอและเรื่องเล่า

การอบรมครั้งที่ 2 มีความเข้มข้นขึ้นทั้งเรื่องกระบวนการผลิตละครหุ่น และเรื่องราวชีวิต ความคิด และผลงานของท่านทองอินทร์ เพราะผู้เข้าอบรมได้มีโอกาสรับฟังและซักถามข้อสงสัยจาก บุตรสาวคนโตของท่านทองอินทร์โดยตรง นั่นก็คือ **คุณแม่อรอินทร์ ภูริพัฒน์** ทำให้ได้รายละเอียด ที่เป็นเกร็ดชีวิตดี ๆ ของท่านทองอินทร์สำหรับการเขียนบทละครมากขึ้น ผู้เข้าอบรมยังได้เรียนรู้ กระบวนการผูกเรื่องให้เป็นละครและได้ทดลองแสดงละครหุ่นไม้กระดาษเรื่องชีวิตและหน้าที่ การงานของท่านทองอินทร์ นอกจากนี้ ยังได้ฝึกหัดทำหุ่นหัวมังกร ส่วนหุ่นปากอ้านั้นมีความยาก และซับซ้อนกว่า ทีมวิทยากรจึงสอนให้กับอาจารย์พี่เลี้ยงเข้าร่วมอบรมเพื่อช่วยเป็นหลัก สำหรับทีมละครหุ่น

ทำความรู้จักหุ่น...ก่อนเป็นละคร

■ ภาพหุ่นซั๊กที่ใช้นิ้วและมือซั๊กบังคับ

ละครหุ่นที่แสดงอยู่ทั่วโลก มีด้วยกัน 3 ประเภท แบ่งตามเทคนิคการควบคุม คือ **หุ่นเชิด** **หุ่นซั๊ก** และ **หุ่นเงา** หากเป็น **หุ่นเชิด** การบังคับและควบคุมนั้นจะใช้ไม้ทรงกระบอกล้อมเป็นแกนบังคับตัวหุ่นให้เคลื่อนไหว มักจะถือเชิดจากข้างล่างหรือ จากข้างหลังไปข้างหน้า ซึ่งเรามักจะได้ยินและรู้จักในชื่อว่า **หุ่นกระบอก**

สำหรับ **หุ่นซั๊ก** จะใช้เส้นเชือก เอ็น หรือ ด้ายโยงจากจุดต่างๆ ของศีรษะตัวหุ่นมายึดกับแท่งไม้แบน รูปตัว H (H bar) เพื่อใช้นิ้วและมือคนซั๊กบังคับให้ตัวหุ่นขยับโดยการถือซั๊กจากข้างบน เรามักจะเรียกหุ่นในลักษณะนี้ว่า **หุ่นสาย** หรือ **หุ่นฝรั่ง** (Marionette)

■ ภาพหุ่นซั๊กที่ใช้เชือกโยงจากจุดของตัวหุ่น

ส่วน **หุ่นเงา** ต่างจากสองประเภทแรกคือ ตัวหุ่นจะมีลักษณะเป็นแบบสองมิติควบคุมให้เคลื่อนไหวโดยการทาบ หรือ ขนบตัวหุ่นไปบนจอผ้าขาวที่ซึ่งตั้ง แล้วใช้แสงส่องผ่านทะลุตัวหุ่นที่เป็นวัตถุโปร่งแสงให้ปรากฏเป็นภาพเงาร่าง (Silhouette) บนจอผ้าด้านหน้าของผู้ชม เรารู้จักและเรียก หุ่นเงา กันว่า **หนัง** ซึ่งถ้าเป็นหุ่นเงาในแถบภาคใต้ของไทยเรียกกันว่า **หนังตะลุง** (วิลาวัณย์ เศวตเศรณี. สืบค้นเมื่อ 9 มิ.ย.2549, <http://art-culture.chiangmai.ac.th/newsletter/46/52/topics.htm>)

สำหรับหุ่นที่คณะละครย่ายหุ่น นำมาแสดงและสาธิตในการอบรมละครหุ่นสร้างสรรค์นั้นเป็น **หุ่นมือ (Hand Puppet)** ซึ่งเคลื่อนไหวผ่านการเชิดด้วยมือและก้านเชิดที่อยู่ติดกับตัวหุ่น ขนาดหุ่นมีทั้งเล็กและใหญ่ขึ้นอยู่กับว่าเป็นตัวละครใด **การเชิดหุ่นมือ** ผู้เชิดสามารถยืนอยู่ด้านหน้าหรือหลังเวทีหรือจะผสมกันได้ เพียงแต่ถ้าเป็นการเชิดด้านหน้าเวที ผู้เชิดไม่ควรแสดงท่าทางอะไรนอกจากการบังคับหุ่นให้เดินไปตามที่ต้องการ ส่วนการปรากฏตัวของหุ่นจะค่อย ๆ โผล่ขึ้นเหมือนขึ้นบันไดหรือจะเป็นการโผล่ขึ้นมาเพื่อสร้างความตื่นเต้นหรือเพื่อทำให้ตกใจก็ได้เช่นกัน

เกี่ยวกับ...คณะละครยายหุ่น

คณะละครยายหุ่น **ครูอุ๋งน มาลิก** เริ่มโครงการมาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2544 โดยมีจุดเริ่มจากคนหนุ่มสาวซึ่งมีประสบการณ์ทางด้านละครเวทีจากพระจันทร์เสี้ยวการละคร ผ่านการศึกษาเรียนรู้จนเกิดความซาบซึ้ง ประทับใจและศรัทธาต่อการอุทิศตนสร้างสรรค์ละคร **"หุ่นผ้าขี้ริ้ว"** หรือหุ่นเชิดมือของครูอุ๋งน มาลิก ที่มีต่อเด็กและเยาวชนอย่างไม่เลือกชั้นฐานะ จึงได้รวมตัวกันตั้งเป็นคณะละครยายหุ่น ใช้ชื่อว่า **"คณะละครยายหุ่น"** (ครูอุ๋งน มาลิก) ภายใต้การดูแลของมูลนิธิไซยวนา

กิจกรรมของคณะละครยายหุ่นครูอุ๋งน มาลิก ได้แก่ การจัดอบรมพื้นฐานการแสดงละครหุ่นให้แก่เด็ก เยาวชน และผู้สนใจทั่วไป เปิดการแสดงละครหุ่น และจัดกิจกรรมละครหุ่นตามสถานที่ต่างๆ หลายแห่ง โดยนำเสนอผลงานละครหุ่นที่ผ่านมา ได้แก่ **มือใครยาวสาวได้สาวเอา ปีศาจชนมหวาน วาฬน้อยท่องทะเล หนูน้อยหมวกแดง ไก่เกเร หนูแสนซนกับต้นมะม่วง เบ็ดจอมโว หม่าปากับหมาบ้าน ไม้ใหญ่กับยักษ์ เจ้าหนอนนักหมา และละครหุ่นเสรีไทยเพื่อสันติภาพ**

ติดต่อคณะละครยายหุ่นได้ที่

65/1 อาคารสถาบันปรีดี พนมยงค์ ถนนสุขุมวิท 55 เขตวัฒนา
กรุงเทพมหานคร 10100 โทรศัพท์ 0-2712-7400 โทรสาร 0-27127398

2

ค่อยฝึกฝนเพื่อเรียนรู้

ค่อยฝึกฝนเพื่อเรียนรู้

มนุษย์เรารู้จักกับคำว่า **เรียนรู้** มาด้วยตัวเองตั้งแต่แรกเกิดเลยก็ว่าได้ แต่ด้วยความพยายามที่ไม่สิ้นสุด มนุษย์ก็ได้สรรหาวิธีการเพื่อสร้างการเรียนรู้แบบใหม่ ๆ ขึ้นมาอีกนับไม่ถ้วน ตั้งแต่การเรียนในห้องเรียนที่มีคนบรรยายให้ฟัง การฝึกปฏิบัติ การผ่านการอบรม เสริมทักษะ ทัศนศึกษาดูงาน มีคนสาธิตหรือทำให้ดูจากคำบอกเล่า หรือเข้าไปสืบค้นด้วยตัวเองในโลกอินเทอร์เน็ต ซึ่งกระบวนการหนึ่งที่หลายคนบอกว่าได้ผลก็คือ การพาตัวเองเข้าไปเรียนรู้พร้อม ๆ กับการกระทำหรือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ อย่างที่หลายคนชอบพูดเป็นภาษาอังกฤษว่า **Learning by Doing** นั่นเอง

สำหรับคณะละครหุ่นอีกแพงแล้ว แม้การอบรมจะจัดขึ้นภายในห้องสี่เหลี่ยมของโรงเรียน แต่ความรู้เรื่องสื่อละครหุ่นก็ไม่เคยถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาใดในระบบการศึกษาไทยอย่างจริงจังมาก่อน การที่เยาวชนจากต่างโรงเรียนได้มีโอกาสรู้จักกันแม้จะเป็นเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ ระหว่างที่มีการฝึกอบรมละครหุ่นก็ต้องถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่จะต้องทำต่อร่วมกัน นั่นก็คือ การสร้างสรรค์ละครหุ่นเรื่อง **ทองอินทร์ ภูริพัฒน์**

สมาชิกทั้งหมด 45 คน ซึ่งเคยอบรมมาด้วยกันทั้ง 2 ครั้ง และพบว่าในครั้งที่ 2 จำนวนสมาชิกหายไปกว่าครึ่ง เนื่องจากสมาชิกบางคนมาเข้าอบรมเพราะถูกครูที่โรงเรียนบังคับให้มา บางคนไม่มาร่วมอีกเพราะเพื่อนไม่มาด้วย ไม่มีเพื่อน หรือเป็นเพราะบ้านไกล เดินทางไม่สะดวก แต่สำหรับสมาชิกที่ยังรวมกลุ่มกันต่อเกือบ 20 คน มีทั้งที่มาคนเดียว มากันเป็นกลุ่ม หรือชวนเพื่อนที่โรงเรียนมาเพิ่มอีก อีกทั้งครูอาจารย์และลูกศิษย์ซึ่งต่างก็แบ่งบทบาทหน้าที่กันทำงาน อย่างขะมักเขม้น รวมทั้งหมด 5 ฝ่าย คือ ฝ่ายบท ฝ่ายพากย์ ฝ่ายฉาก ฝ่ายหุ่น และฝ่ายเชิด

การได้ทำกิจกรรม และฝึกฝนประสบการณ์ด้วยตัวเอง จึงเป็นหนทางหนึ่งของการเรียนรู้ที่ไม่สามารถหาได้จากห้องเรียนใด ยิ่งมีการฝึกฝนทบทวนทักษะการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ผ่านมามากเท่าไร ก็จะสามารถเป็นองค์ความรู้ที่ฝังแน่นยิ่งขึ้นในเวลาต่อมา การฝึกฝนดังกล่าวค่อย ๆ ก่อตัวขึ้นทันทีที่การอบรมจากคณะวิทยากรแล้วเสร็จ และสิ่งที่ทำให้สมาชิกละครหุ่นสามารถทำงานต่อไปได้ก็คือความรู้ที่ได้รับระหว่างการอบรม ต่อไปนี้

เมื่อคิดจะ...สร้างเรื่อง

ทันทีที่คิดจะสร้างเรื่องหรือทำละคร สิ่งสำคัญที่จะขาดไม่ได้ในองค์ประกอบของการทำละคร ก็คือ

1. **การเปิดเรื่อง** เพื่อให้ทราบว่าเป็นเรื่องนั้นเกิดขึ้น ณ สถานที่ใด บรรยากาศเป็นเช่นใด
2. **การพัฒนาเรื่องและตัวละคร** มีเรื่องหรือตัวละครใดเกิดขึ้นบ้าง
3. **ปมปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่อง** จุดที่เป็นความขัดแย้งของเรื่อง ให้เปลี่ยนไปจากเดิม เพื่อสร้างความน่าสนใจและชวนให้ติดตาม
4. **การแก้ปัญหา** การคลี่คลายปมปัญหาหรือจุดขัดแย้งในเรื่อง
5. **ผลที่เกิดขึ้น** ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งเรื่องสุขและเรื่องทุกข์

ฝึกกระบวนการ...สร้างเรื่องอย่างง่าย

กระบวนการสำคัญก่อนที่จะทำให้เกิดละครเรื่อง ๆ หนึ่งได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องมีข้อมูลหรือเนื้อหามากเพียงพอสำหรับนำมาสร้างเรื่องหรือเขียนบท **ตัวอย่างจากการฝึกอบรมละครหุ่นสร้างสรรค์ ซึ่งมีโจทย์ที่ชัดเจนรออยู่แล้ว คือ การนำเสนอเรื่องราวของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์** หลังจากที่ผู้เข้าอบรมได้ชมวิดีโอทัศน์เพื่อทำความรู้จักชีวิต ผลงาน และประวัติของท่านทองอินทร์บ้างแล้ว เพื่อให้ผู้เข้าอบรมจดจำบุคคลหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องได้ วิทยากรได้ชวนให้ผู้เข้าอบรมระดมสมองคิด คำจำกัดความหรือตั้งคำถามอะไรก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติ ชีวิต หรือผลงานของนายทองอินทร์ เพื่อให้ได้คำตอบสุดท้ายว่า ทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างคำถามที่ผู้เข้าอบรมช่วยกันคิดขึ้นมา

- ✓ คนดีมีจริยธรรม ฝึปากกล้า
- ✓ ได้ทุนเล่าเรียนหลวงไปเรียนที่สวนกุหลาบ
- ✓ เป็น ส.ส.รุ่นแรกของจังหวัดอุบลราชธานีหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย
- ✓ เป็นเพื่อนสนิทของนายเตียง ศิริขันธ์
- ✓ ถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏแบ่งแยกดินแดน
- ✓ เป็นอดีตนักเรียนโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช
- ✓ ได้ฉายาว่าเป็นดาวสภา เพราะมีฝึปากกล้า และเป็น 1 ใน 4 อดีตรัฐมนตรีอีสาน
- ✓ คนดี มีอุดมคติ
- ✓ เป็นทนายที่ช่วยเหลือเฉพาะผู้บริสุทธิ์
- ✓ เป็นผู้สร้างโรงเรียนศรีทองวิทยา
- ✓ มีความรักชาติ
- ✓ เป็นคนมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- ✓ สามารถจำชื่อนักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนได้
- ✓ เป็นครูที่สอนเร็ว จนนักเรียนสอบตกยกชั้น
- ✓ เป็นแกนนำเสรีไทยในเขตอีสานใต้ที่ท่านปริติ พนมยงค์ไว้วางใจมอบตำแหน่งให้

จากนั้น รวบรวมคำจำกัดความหรือคำถามทั้งหมดที่ได้ แล้วลองมาช่วยกันจัดหมวดหมู่ จะเห็นว่าถ้าเราจะสร้างเรื่องราวชีวิตของนายทองอินทร์ขึ้นมาสักเรื่อง เราไม่อาจหลีกเลี่ยงจาก 4 เรื่องหลักต่อไปนี้ได้

1. ประวัติส่วนตัว

- เป็นอดีตนักเรียนโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช
- เป็นเพื่อนสนิทของนายเตียง ศิริขันธ์
- ได้ทุนเล่าเรียนหลวงไปเรียนที่สวนกุหลาบ
- ถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏแบ่งแยกดินแดน

2. คุณธรรม ความดี (อุปนิสัย)

- เป็นคนมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- คนดี มีอุดมคติ
- คนดีมีจริยธรรม ฝิปากกล้า
- มีความรักชาติ

3. หน้าที่ การงาน

ขณะรับราชการเป็นครู

- เป็นครูที่สอนเร็ว จนนักเรียนสอบตกยกชั้น
- สามารถจำชื่อนักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนได้
- เป็นผู้สร้างโรงเรียนศรีทองวิทยา

4. หน้าที่ การงาน

เมื่อก้าวเข้าสู่การเป็นนักการเมือง

- เป็นนายที่ช่วยเหลือเฉพาะผู้ที่บริสุทธิ์
- เป็น ส.ส.รุ่นแรกของจังหวัดอุบลราชธานี หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย
- ได้ฉายาว่าเป็นดาวสภา เพราะมีฝิปากกล้า และเป็น 1 ใน 4 อดีตรัฐมนตรีอีสาน
- เป็นแกนนำเสรีไทยในเขตอีสานใต้ที่ท่านปริติ พนมยงค์ไว้วางใจมอบตำแหน่งให้

ด้วยวิธีการตั้งคำถามและจัดหมวดหมู่ให้กับคำตอบที่ได้ ข้อมูลที่เรามีอยู่มากมายก็เริ่มกลายเป็นเค้าโครงเรื่องขึ้นมา จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนการเขียนบทซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่เราควรต้องมีข้อมูลทุกอย่างวางพร้อมกองอยู่เบื้องหน้า และแน่ใจด้วยว่าได้อ่านจบหมดทุกเล่มแล้ว

บทเรียนสำคัญ...สำหรับคนเขียนบท

จากประสบการณ์การเขียนบทเรื่องทองอินทร์ ภูมิพัฒน์ ซึ่งช่วยกันเขียนหลายคน เราเรียนรู้ว่าการจะเขียนบทละครสักเรื่องไม่ใช่เรื่องง่ายเลย โดยเฉพาะคนที่ไร้ประสบการณ์เช่นพวกเรา สิ่งสำคัญหลังจากที่ได้โครงเรื่องเรียบร้อยแล้ว ต้องเริ่มต้นด้วยการกำหนดตัวละคร รวมทั้งฉากหรือสถานที่ในแต่ละช่วงเรื่อง จินตนาการถึงสถานที่หรือบรรยากาศของเรื่อง เพื่อจะได้เขียนบทให้เข้ากับเหตุการณ์ สถานที่หรือบรรยากาศขณะนั้นให้มากที่สุด การเรียนรู้ผิดถูกจากการเขียนบทครั้งแรกให้บทเรียนกับเราว่า...

- 📖 หากต้องมีคนเขียนบทหลายคน จำเป็นต้องทำความเข้าใจในเรื่องตัวละครฉากหรือสถานที่ให้ตรงกันก่อน เพื่อหลีกเลี่ยงการสร้างหุ่นหรือฉากจำนวนมากโดยไม่จำเป็น
- 📖 บทสนทนาที่ดีไม่ควรยาวเกินไป ถึงแม้ในชีวิตความจริง บางคนจะพูดยาวมาก แต่เมื่อเป็นละครและมีหุ่นเชิดอยู่ การมีบทที่ยาวมากไม่ส่งผลดีทั้งต่อผู้ชมหรือผู้เชิดอย่างแน่นอน

 บทพูดที่ดีไม่ได้หมายความว่า ต้องมีรายละเอียดทุกอย่างบรรจุอยู่ในประโยคสนทนา นั้นทั้งหมด การใช้วัสดุอุปกรณ์บางอย่างประกอบในฉากก็สามารถเล่าเรื่องได้เช่นกัน เช่น ป้ายโฆษณาที่ติด หรือฉากที่ปรากฏอยู่เบื้องหลังตัวหุ่นที่กำลังถูกเชิด

 การมีเพียงบทสนทนาอย่างเดียวทำให้เรื่องขาดรสชาติและไม่สามารถรับรู้ได้ถึงบรรยากาศ ของเรื่อง เสียงบรรยากาศโดยรอบ ไม่ว่าจะเป็นเสียงธรรมชาติหรือเป็นเสียงที่จัด แต่งขึ้น เช่น เสียงนกกร้อ เสียงน้ำไหล เสียงคนคุยกัน เสียงรถยนต์วิ่ง หรือแม้แต่ดนตรีประกอบ จึงมีความจำเป็นต่อการสร้างสีสันและความมีชีวิตชีวา ให้กับเรื่องด้วยเช่นกัน

 บทละครที่จะสร้างความน่าสนใจได้ดี ควรมีแก๊กหรือมุขตลกปนบ้างเพื่อการผ่อนคลาย โดยเฉพาะกับเรื่องที่ยากหรือเป็นวิชาการ

 บทละครที่สมบูรณ์ควรบรรยายละเอียดต่าง ๆ ให้ครบถ้วน ทั้งฉาก เสียง หรือ ดนตรีประกอบ ตัวละครและบทสนทนาที่จะพูด เพื่อผู้พากษ์จะได้เข้าใจอารมณ์ของ เรื่อง และความชัดเจนถูกต้องในการตัดต่อเสียงของช่างควบคุมเสียง

 เมื่อมีบทละครอยู่ในมือเรียบร้อยแล้ว
การทำงานก้าวต่อ ๆ ไปก็ดูจะชัดเจน และเริ่ม เห็นรูปธรรมตามมาในทันที ไม่ว่าจะเป็นการ ลงเสียงพากย์ การทำฉาก การผลิตหุ่น หรือฝึก ซ้อมการเชิดหุ่น ดังนั้น จึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่า การได้เค้าโครงเรื่องและบทละคร คือบันไดขั้นแรกของการทำงานละครเลยจริง ๆ

มีเสียงต้องใช้เสียง...เพื่อออกเสียง

หลังจากที่มีบทละครอยู่ในมือแล้ว เป็นหน้าที่ของทุกคนในทีมที่จะต้องมาช่วยกันพิจารณาว่าใครเหมาะสมที่จะเป็นผู้ให้เสียงพากย์ตัวละครใดมากที่สุด แคเสียงดี เสียงหล่อ หรือเสียงสวยเท่านั้นไม่พอ เพราะเราไม่ได้ต้องการให้คนดูละครรับฟังเพียงเสียงบรรยายหรือบทสนทนาของตัวละครในเรื่องเท่านั้น แต่การให้เสียงที่ดีต้องมีอารมณ์ มีความรู้สึก และสร้างความมีชีวิตชีวาให้กับละครเรื่องนั้น ๆ ได้ด้วย

สิ่งสำคัญที่สุด เมื่อได้คนพากย์เสียงตัวละครต่าง ๆ ครบถ้วนแล้ว ก็คือ การหมั่นฝึกซ้อมออกเสียงให้ชัดถ้อยชัดคำ รวมทั้งชัดเจนและเป็นธรรมชาติสอดคล้องกับบริบทของเรื่องในแต่ละช่วงให้มากที่สุด จากประสบการณ์การลงเสียงครั้งแรกสำหรับละครหุ่นเรื่อง ทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ทำให้เรามีข้อระมัดระวังสำหรับการพากย์เสียงละครเรื่องอื่น ๆ ต่อไปอีกไม่น้อย นั่นก็คือ

- ผู้พากย์ต้องศึกษาและทำความเข้าใจในคุณสมบัติ นิสัย และบริบทของตัวละครนั้น ๆ ให้ดีก่อนเสมอ และควรสวมวิญญาณความเป็นตัวละครนั้น ๆ เพื่อความสมจริงทั้งอารมณ์และความรู้สึกที่เกิดขึ้นในเรื่อง
- การได้มีโอกาสฝึกซ้อมออกเสียงกับคู่สนทนาตามบท นอกจากจะช่วยให้รู้จังหวะการพูดของผู้ที่เราคุยด้วยแล้ว ยังเป็นการฝึกฝนเรื่องอารมณ์ความรู้สึกในการออกเสียงกับคู่สนทนาไปด้วย
- การพากย์เสียงที่ดี ไม่ใช่การตะโกน แต่หมายถึงการพูดจากช่องท้องเพื่อให้ได้เสียงเต็ม ๆ

หลายคนมีปัญหาในการออกเสียงคำควบกล้ำ ร ล จนต้องลงเสียงใหม่บ่อยครั้งไม่ถ้วน
ดังนั้น สิ่งที่ควรเกิดขึ้น ก็คือ การออกเสียงคำควบกล้ำ ร ล ให้ติดเป็นนิสัย
ไม่เฉพาะกับการพากย์เสียงบทละครเท่านั้น

หากต้องพบว่า เสียงของบางคนไม่เหมาะกับตัวละครที่ได้รับ หรือไม่สามารถปรับเสียง
ให้มีอารมณ์สอดคล้องกับเรื่องที่เป็นอยู่ได้ คณะทำงานต้องกล้าที่จะเผชิญหน้า
และยอมรับกับความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น ทั้งนี้ ควรยืนอยู่บนหลักการ
ของการพูดคุยด้วยเหตุและผล รวมทั้งการยอมรับในความแตกต่างของซึ่งกันและกัน

จาก...อีกองค์ประกอบที่ช่วยเล่าเรื่อง

เมื่อเนื้อเรื่องเป็นตัวกำหนด ฉากและตัวละครจึงเป็นเสมือนสิ่งที่ต้องโลดแล่นตั้งแต่เริ่มเรื่อง
จนจบ และกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเล่าเรื่อง เพราะฉากที่ดีจะเป็นตัวอธิบายและบ่งชี้เหตุการณ์
สถานที่ หรือเรื่องราวบางอย่างที่ตัวละครอาจไม่พูดถึงหรือไม่สามารถอธิบายได้ บทเรียนจากการ
ทำละครหุ่นเรื่องทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ทำให้เราได้ข้อคิดว่า

เรื่องราวที่ปรากฏบนผืนผ้าหรือวัสดุที่ทำฉาก ควรมีความหมายในตัวเอง สามารถรับรู้
ได้ทันทีว่าเป็นสถานที่ใด อาจเป็นภาพที่บ่งบอกความหมายกว้าง ๆ เช่น ท้องนา ภูเขา
ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับละครเรื่องอื่น ๆ ได้อีกมาก

ฉากที่ใช้ในการแสดงไม่จำเป็นจะต้องมีเฉพาะที่เป็นเรื่องราวบนผืนผ้าด้านหลัง
ตัวหุ่นเท่านั้น แต่อาจสร้างฉากที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ในเรื่องด้วยเพื่อ
เพิ่มมิติและสีสันในการชมละคร เช่น ตัวบ้าน ต้นไม้ หรือก้อนเมฆ เป็นต้น

- ๒๒) จำนวนฉากที่เหมาะสมไม่ได้หมายความว่าต้องอธิบายได้ครบทุกเหตุการณ์หรือตลอดทั้งเรื่อง แต่เป็นจำนวนจริงเท่าที่จำเป็น ซึ่งอาจมีเพียงฉากหลักและฉากรอง 2-3 ฉากเท่านั้นก็สามารถดำเนินเรื่องได้ซึ่งผู้ออกแบบจำเป็นต้องคิดเรื่องการสลับฉากในระหว่างการแสดงไว้ด้วย
- ๒๓) วัสดุอุปกรณ์ที่นำมาทำฉากควรมีความแข็งแรง ประกอบง่าย ไม่ซับซ้อน และไม่ควรมีขนาดใหญ่จนเกินไปหากต้องมีการเคลื่อนย้ายเพื่อไปแสดงตามที่ต่างๆ อยู่เป็นประจำ
- ๒๔) เนื่องจากงานฉากเป็นงานที่ต้องใช้ระยะเวลาในการทำค่อนข้างมาก หากไม่สามารถเขียนบทเสร็จก่อนได้ ควรนำเค้าโครงบทที่ได้ปรึกษาหารือกับผู้ออกแบบฉากก่อนแต่เนิ่น ๆ

เรื่องของหุ่น...องค์ประกอบหลักที่ขาดไม่ได้

มาถึงองค์ประกอบสำคัญที่สุดของเรื่อง นั่นก็คือ หุ่น เพราะถ้าขาดส่วนนี้ไป เราก็คงไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นละครหุ่น งานประดิษฐ์หุ่นเป็นงานที่ต้องการความอดทนและความละเอียดมากกว่าจะได้หุ่นแต่ละตัวเพื่ออวดโฉมให้คนได้ชมกันต้องใช้เวลาน้อยไปกว่าฝ่ายฉากเลยทีเดียว

ทันทีที่ทราบว่าจะต้องมีตัวละครทั้งหมดกี่ตัว ฝ่ายหุ่นจะต้องมานั่งพิจารณาว่าจะต้องทำหุ่นขึ้นทั้งหมดเท่าไร แนนอนไม่ได้หมายความว่าต้องมีจำนวนหุ่นครบทั้งหมดเท่าตัวละครในเรื่อง เพราะหุ่นบางตัวสามารถใช้ร่วมกันได้ เพียงแค่เปลี่ยนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายเท่านั้นเอง ด้วยเหตุนี้ การพิจารณาให้รอบคอบว่าจะสามารถประดิษฐ์หุ่นได้มากน้อยเพียงใด หรือเสร็จทันในเวลาที่มีอยู่หรือไม่ จึงมีผลต่อการกำหนดตัวละครขณะที่จะลงมือเขียนบทด้วยเช่นกัน

หุ่นหลัก ๆ ที่จำเป็นต้องมีและไม่ควรใช้ร่วมกับตัวละครอื่นเพราะเป็นตัวเดินเรื่องทั้งหมด ก็คือ หุ่นที่ต้องแสดงเป็นตัวเอกของเรื่อง อาจมีการเปลี่ยนแปลงชุดเครื่องแต่งกายบ้างเพื่อบอกช่วงวัยที่เปลี่ยนไป หรือบอกพัฒนาการของเรื่อง เช่น หุ่นนายทองอินทร์ ซึ่งใช้หุ่นแสดง 2 ตัว คือ หุ่นมือตัวเล็ก ๆ ที่แสดงในช่วงที่เป็นวัยเด็ก และหุ่นก้านเข็ดที่ใช้แสดงเมื่อเป็นผู้ใหญ่ โดยจะเปลี่ยนชุดและเครื่องแต่งกายเพื่อบอกให้ทราบว่าเป็นช่วงใดในชีวิตของนายทองอินทร์ เช่น กำลังรับราชการเป็นครู เป็นทนาย หรือเป็น ส.ส.

ภารกิจต่อไปที่สำคัญไม่แพ้กันหลังจากที่ได้ตัวหุ่นมาแล้ว ก็คือ **งานออกแบบเสื้อผ้า** เครื่องแต่งกายของหุ่นว่าควรแต่งกายอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับเรื่องและฉาก แต่ก่อนที่จะออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของหุ่นแต่ละตัว ควรแน่ใจว่ามีคำตอบสำหรับคำถามต่อไปนี้เรียบร้อยแล้ว

1. ละครเรื่องนั้นเกิดขึ้นในยุคสมัยใด
2. ในยุคดังกล่าวนี้ผู้คนแต่งกายกันอย่างไร โดยเฉพาะ ผู้คน ที่ปรากฏเป็นตัวละคร หรือมีอาชีพต่าง ๆ อยู่ในเรื่อง
3. มีลักษณะเฉพาะที่ต้องให้ความสำคัญหรือแสดงให้เห็นเป็นพิเศษหรือไม่ อย่างไร ซึ่งอาจใช้สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายบางอย่างบ่งบอกลักษณะเฉพาะนั้น ๆ เช่น ในละครหุ่นเรื่องเสรีไทย ซึ่งเป็นช่วงที่มีทหารญี่ปุ่นเข้ามาในประเทศไทย สิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ชัดเจนคือ ธงชาติญี่ปุ่น และการทำหน้าตาหุ่นให้มีหนวดสั้น ๆ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้รู้ว่าเป็นทหารญี่ปุ่น

จะเห็นได้ว่า การเข้าใจในบริบทและช่วงเวลาหรือยุคสมัยที่เกิดขึ้นของละครเรื่องนั้น ๆ เป็นสิ่งสำคัญที่จะละลายไปไม่ได้เด็ดขาด นอกจากนี้ ยังมีหุ่นที่อาจจะไม่ใช่ตัวละครหลักในเรื่อง แต่เรียกได้ว่าเป็นตัวเพิ่มสีสันของเรื่องได้ไม่น้อย เช่น นก ผีเสื้อ ลัทธิต่าง ๆ ซึ่งรวมอยู่ในงานที่ฝ่ายผลิตหุ่นต้องรับผิดชอบด้วยเช่นกัน

ฝึกฝีมือ...ทดลองเย็บและทำหุ่นด้วยตัวเอง

หุ่นที่จะทดลองทำกันมีด้วยกัน 3 แบบ ตั้งแต่ที่ง่ายที่สุดอย่าง **หุ่นถุงมือ** ยกขึ้นมาอีกชนิดคือ **หุ่นมังกร** และยกขึ้นอีกชนิดหน่อยแต่รับรองไม่เกินความสามารถของคนที่ตั้งใจ นั่นก็คือ **หุ่นปากอ้า** ซึ่งเป็นพระเอก นางเอก ในละครหุ่นหลายต่อหลายเรื่องของคุณละครหุ่นอีกแห่งนั่นเอง

หุ่นถุงมือ

วัสดุอุปกรณ์

1. ถุงมือผ้า สีขาว (ใช้เพียงข้างเดียว หรือยกเว้นถ้าจะทำจำนวนมาก)
2. ผ้าสักหลาด ชนิดบาง คละสี
3. โหมพรม คละสี
4. ยางรัดผมขนาดเล็ก
5. ลูกตากิ่งขนาดเล็ก ดูขนาดให้พอดีกับขนาดถุงมือ
6. ไยสังเคราะห์ หรือถ้าทำไม่มากใช้สำลีแทนได้ (แต่ราคาจะแพงกว่า)
7. กาวใส ที่ใช้ได้คือยี่ห้อยูยู (UHU)
8. กรรไกร

ขั้นตอนการทำหุ่นถุงมือ

- 1.** ปั่นใยสังเคราะห์เป็นก้อนแล้วยัดใส่เข้าไปในถุงมือแต่ละนิ้วเพื่อทำส่วนหัวของหุ่น กะขนาดให้พอดีแล้วรัดให้แน่นด้วยยางรัดผม
- 2.** แต่ละนิ้วมือที่ได้หมายถึงหุ่นแต่ละตัว แต่ยังเป็นหุ่นที่ต้องการการแต่งตัว แต่งหน้า ทำผม ซึ่งทำได้ด้วยการติดผ้าสักหลาดและไหมพรม เลือกสีและประดับตกแต่งตามชอบใจ ติดลูกตากิ่งหรืออาจใช้เศษผ้าสีติดแทนลูกตากิ่งก็ได้
- 3.** ได้หุ่นถุงมือที่มีหน้าตา สีสัน สดใส แปลกตา ถ้าต้องการนำมาใช้เล่าเรื่องหรือสร้างสรรค์ให้เป็นละคร สามารถทำฉากแบบง่ายด้วยการนำผ้าขาวดิบขนาดประมาณ 1.50 เมตร มาวาดภาพฉากที่ต้องการ ลงสีชอล์คหรือเมจิก แค่นี้ก็เป็นโรงละครให้กับหุ่นถุงมือหรือหุ่นนิ้วมือตัวเล็กๆ ทั้งหลายได้แล้ว

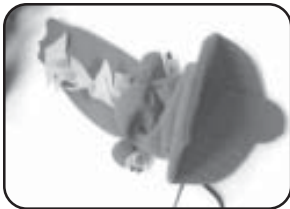
หุ่นมังกร

วัสดุอุปกรณ์

1. ถุงเท้าผ้าขนาดยาว สีใดก็ได้ 1 ข้าง
2. ผ้าสักหลาด ละเอียด
3. กระดาษแข็ง (กระดาษเทาขาว)
4. กาว
5. หนังสือพิมพ์
6. ยางรัดผม
7. ลูกตากิ่ง
8. กรรไกร

ขั้นตอนการทำหุ่นมังกร

1. กลับถุงเท้าโดยเอาด้านในออกมา นำกระดาษแข็งที่ตัดเป็นรูปปากมังกรไว้แล้ว มาติดกาวรอให้แห้งแล้วกลับด้านถุงเท้าให้เหมือนปกติ

2. ฉีกกระดาษหนังสือพิมพ์แล้วปั้นเป็นก้อนกลมเล็ก ๆ ยัดเข้าไปด้านในถุงเท้า เพื่อทำเป็นลูกตามังกรทั้งสองข้าง รัดด้วยยางรัดผมให้แน่น

3. ตัดลูกตากิ่งบริเวณที่เป็นลูกตาให้เรียบร้อย ตกแต่งลิ้นและครีบบนลำตัวมังกร ด้วยผ้าสักหลาดตามสีสันที่ต้องการ

4. นำไปเชิดร่วมกับหุ่นงูมือหรือหุ่นปากอ้าได้โดยไม่อายุใคร...

หุ่นปากอ้า

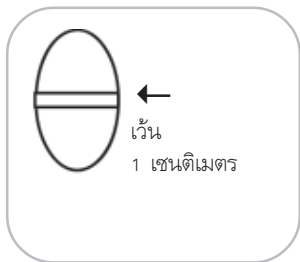

วัสดุอุปกรณ์

1. เข็มและด้าย
2. ฝ้ายด คละสี
3. ไหมพรม คละสี
4. โยสังเคราะห์
5. กระดาษแข็ง ใช้วัสดุเหลือใช้ เช่น ปกเพิ่มใส่เอกสารแบบห้วงที่ไม่ได้ใช้งานแล้ว
6. ก้านเชิด ทำจากซี่ล้อจักรยาน ต่อกับลำไม้ไผ่ขนาดเล็กเพื่อเป็นด้ามจับ
7. กรรไกร
8. ดินสอ

ขั้นตอนการทำหุ่นปากอ้า

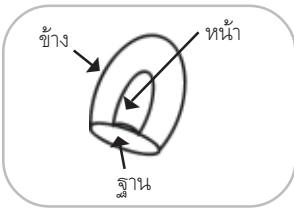
1. ตัดกระดาษแข็งเป็นรูปครึ่งวงกลม (เกือกม้า) 2 ชั้น เพื่อทำปากบนและปากล่าง

2. วางปากให้ด้านตรงหันชนกัน เว้นระยะห่างประมาณ 1 เซนติเมตร แล้วหุ้มผ้าสีตามขอบ (เมื่อเสร็จแล้วจะเห็นสีตามที่เรากำหนด)

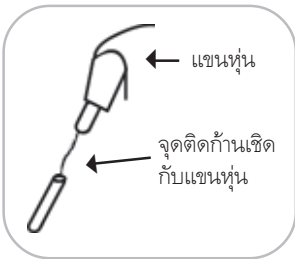

3. ทำส่วนคางของหุ่น ลักษณะคล้ายหมอนครึ่งวงกลมเหมือนหลังเต่า โดยยึดใยสังเคราะห์ สอดติดกับปากเฉพาะด้านโค้ง เว้นด้านตรงไว้สำหรับสอดนิ้วมือ

4. ทำส่วนหน้า (ครีษะ) โดยแยกผ้าสี ทำเป็นทรงสูงแต่บังคับกระวังอย่าให้หัวหุ่นกลมเกินไป สอดฐานวงกลมครึ่งด้านหน้าให้ติดกับปากบน

5. ทำส่วนคอ ด้วยการต่อผ้าลงเป็นคอโดยรอบ ติดกับฐานครีษะส่วนหลังที่เหลือจากส่วนที่สอยปาก

6. ระยะเวลาให้พอเหมาะ สอดแขนทั้ง 2 ด้านติดกับตัวหุ่น (ทำแขนโดยการขึ้นรูปยึดใยสังเคราะห์เช่นเดียวกับครีษะและคาง)

7. นำก้านเซตมาเย็บติด ตรวจสอบให้แน่นหนา

8. สวมเสื้อผ้า ตกแต่งหุ่นตามชอบ

9. หุ่นใช้สีขาวหรือครีม ปักขนตาหรือทำลูกตาตามชอบ ส่วนผมใช้ผ้าสีหรือไหมพรมก็ได้

ได้เวลาเซ็ด...เพื่อให้หุ่นโลดแล่น

อย่างที่กล่าวในส่วนที่หนึ่งแล้วว่า การเซ็ดหุ่นมือ ผู้เซ็ดสามารถยืนอยู่ด้านหน้าหรือหลังเวที หรือจะอยู่ทั้งสองที่ได้ ส่วนการปรากฏตัวของหุ่นจะค่อย ๆ โผล่ขึ้นมาเหมือนการขึ้นบันไดหรือจะโผล่ขึ้นมาอย่างรวดเร็วทันทีเพื่อสร้างความตื่นเต้นตกใจให้ผู้ชมก็ได้เช่นกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเนื้อหาและอารมณ์ของเรื่องที่ต้องการ

การเซ็ดหุ่นซึ่งมีทั้งส่วนที่เป็นหัวหุ่นและก้านเซ็ดเป็นเรื่องไม่ง่ายเลยหากจะเซ็ดให้ดูเหมือนจริงและเป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะสำหรับมือใหม่ที่เพิ่งหัดเซ็ด จะต้องฝึกกำลังนิ้ว กำลังมือ และกำลังแขนให้แข็งแรง เพื่อจะได้สามารถบังคับตัวหุ่นให้หมุนหรือหันไปในทิศทางที่ต้องการได้อีกทั้งความสัมพันธ์กันระหว่างมือซ้ายและมือขวา ซึ่งมือข้างหนึ่งจะสอดเข้าไปในส่วนที่เป็นหัวหุ่น อีกข้างจะต้องบังคับก้านเซ็ดเพื่อพาตัวหุ่นเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่ต้องการ การเซ็ดแต่ละครั้งยังต้องรู้จักหะการขึ้นลงของหุ่น ซึ่งสอดรับและสัมพันธ์กับเสียงพากย์หรือเสียงดนตรีของเรื่องด้วย

ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ กับคณะละครหุ่นชักแพง ซึ่งน่าจะเป็นบทเรียนสำหรับการเซ็ดหุ่นได้ก็คือ

- ≡ ต้องระลึกไว้เสมอว่า หุ่นทุกตัวต้องหันหน้าหาผู้ชมเสมอ ถึงแม้จะกำลังสนทนากับหุ่นอีกตัวอยู่ก็ตาม การแสดงออกว่ากำลังคุยอยู่กับหุ่นอีกตัวอยู่ จะทำเพียงหมุนเฉพาะส่วนที่เป็นหัวหุ่นหรือเอนตัวไปมาเป็นระยะกับคู่สนทนา โดยไม่หันไปทั้งตัวหรือเอียงข้างให้กับผู้ชมโดยเด็ดขาด เคล็ดลี้ลับง่าย ๆ ก็คือ มั่นใจว่ามือของผู้เซ็ดหุ่นหันหน้าหาผู้ชมเสมอ และบิดเพียงข้อมือเท่านั้น

- ≡ ต้องรักษาระยะสูงต่ำของหุ่นแต่ละตัวให้อยู่ในระดับที่พอดี ไม่สูงไม่ต่ำจนเกินไป โดยเฉพาะหากสภาพของตัวละครมีระดับเท่ากัน เช่น เป็นชาวบ้านเหมือนกัน ควรตรวจสอบระดับสูงต่ำตั้งแต่ยังอยู่ในระหว่างซ้อมเพื่อสร้างความเคยชินของผู้เชิดหุ่นเอง
- ≡ ตรวจสอบระยะสูงต่ำ ความใกล้เคียงระหว่างตัวหุ่นกับฉากให้อยู่ในระดับที่พอดี พอเหมาะ ตามวิจักษณ์ฐานตั้งแต่ช่วงทำการฝึกซ้อม
- ≡ ตำแหน่งของผู้เชิดหุ่นควรอยู่ต่ำกว่าตัวหุ่นเสมอ ไม่ควรให้เห็นศีรษะของผู้เชิดหุ่น โผล่ขึ้นมาขณะเชิด
- ≡ ถึงแม้ผู้เชิดหุ่นแต่ละคนจะรับผิดชอบเชิดหุ่นหลักแต่ละตัวไม่เหมือนกัน แต่ควรมั่นใจได้ว่าทุกคนสามารถเชิดหุ่นตัวอื่น ๆ แทนกันได้ โดยเฉพาะกรณีที่ผู้เชิดหุ่น อาจมีจำนวนไม่พอตามจำนวนหุ่นที่จะต้องเชิด การเรียนรู้ที่จะเชิดหุ่นตัวอื่น ๆ ให้เป็น และฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งที่พึงกระทำเป็นอย่างยิ่ง

ถึงเวลาแจ้งเกิด...เมื่อถึงวันเปิดตัว

ใช้เวลาประมาณ 2 เดือนเต็มหลังจบการอบรมจากคณะละครยahun ชื่อของคณะละครยahun อักแพง ก็ได้ปรากฏตัวอย่างเป็นทางการต่อสาธารณะ เมื่อถึงวันเปิดตัวครั้งแรกกับการแสดงละครยahun เรื่อง **ทองอินทร์ ฐิริพัฒน์** ที่ห้องโถงมุก มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ในวันที่เสาร์ที่ 10 มกราคม 2547 ซึ่งตรงกับวันเด็กแห่งชาติ เหตุที่เลือกวันนี้ก็เพราะความเป็นสื่อละครยahun จึงสอดคล้องกับเด็กและเยาวชนที่มาร่วมงานวันเด็กแห่งชาติ แต่สิ่งที่สำคัญกว่านั้น คือ การได้สื่อสารเรื่องราวที่ดีมีคุณค่าของนายทองอินทร์ ฐิริพัฒน์ ให้เด็กและเยาวชนคนอุบลรับรู้ ในงานยังมีการเสวนาหัวข้อ **เหลียวหลัง...แลหน้า...ทองอินทร์ ฐิริพัฒน์** เพื่อสะท้อนและแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับการทำงานของนักการเมืองในท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พร้อม ๆ กับการเผยแพร่บทบาทหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีสำนึกต่อสังคมและท้องถิ่นตนเองเช่น **นายทองอินทร์ ฐิริพัฒน์** ให้ผู้ร่วมเสวนาได้รับรู้และร่วมภาคภูมิใจในความเป็นคนอุบลฯ

เรียนรู้จักตัวเอง...จากการสรุปบทเรียน

หลังจากที่การแสดงครั้งแรกสิ้นเสียงระฆัง แม้เสียงตอบรับส่วนใหญ่จะเป็นที่น่าพอใจ เพราะความที่สื่อละครยahun เป็นนวัตกรรมใหม่สำหรับเด็กและเยาวชนของเมืองอุบล แต่ในแง่การทำงานที่มีทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลังแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่สมาชิกคณะละครยahun อักแพงจะได้ร่วมกันสรุปบทเรียนโดยอาศัยคาถา 3 ข้อของการสรุปบทเรียนแบบที่เรียกว่า After Action Review หรือ AAR ที่ว่าจะต้องตีเหล็กเมื่อไฟยังร้อน ด้วยการทบทวนที่ผ่านคำถามสั้น ๆ หลังแสดงเสร็จทุกครั้งว่า

1. อะไรที่ได้ดีในครั้งนี้
2. อะไรที่ได้ไม่ดีในครั้งนี้
3. สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป คืออะไร

บทเรียนบทที่ 1 หลังการแสดงครั้งแรกไม่ได้หมายความว่าเฉพาะการแสดงละครหุ่นเท่านั้น

แต่หมายถึงกระบวนการทำงานของกลุ่มเยาวชนในนามคณะละครหุ่นฮักแพงทั้งหมด ซึ่งหลังการสรุปบทเรียน แล้วเสร็จได้ทำให้คณะทำงานเห็นตัวเองชัดเจน และรู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขสำหรับก้าวต่อไป ประการสำคัญทำให้หลายคนได้รับฟังมุมมองความคิดที่อาจแตกต่างไปจากที่ตนเองเคยคิดมาก่อนด้วย

หลังจากการสรุปบทเรียนครั้งแรกได้เกิดขึ้น ภาพที่แต่ละคนคุ้นเคยมากขึ้นเมื่อ
จบการแสดงละครหุ่นในแต่ละครั้ง ก็คือ การนั่งล้อมวงคุยกันของสมาชิกเพื่อแลกเปลี่ยนกันถึงเหตุการณ์
ที่เพิ่งผ่านพ้นไป ยกเว้นบางครั้งที่อาจต้องนัดหมายกันวันใหม่เพราะเงื่อนไขของเวลาหรือหากสมาชิก
ต้องรีบไปทำกิจธุระอย่างอื่น จากครั้งแรก ๆ ที่การสรุปบทเรียนการทำงานมีเจ้าหน้าที่ในสำนักงาน
เป็นคนพาคุยพาสรุปรูป แต่เมื่อเวลาผ่านไป เกานำบางคนสามารถขึ้นมาแนะนำและทำด้วยตัวเองได้มากขึ้น
จนกระทั่งกลายเป็นวัฒนธรรมประจำองค์กรของคณะละครหุ่นอีกแห่งไปเลยก็ว่าได้

ลักษณะการสรุปบทเรียนที่คณะละครหุ่นอีกแห่งยึดเป็นแนวทางมีด้วยกัน 2 แบบ แบบแรก
ตั้งคำถามเพื่อสรุปบทเรียนทีละคำถาม ผู้ที่จะเสนอความคิดเห็นสามารถพูดในประเด็นใดก็ได้โดยอิสระ
ส่วนแบบที่ 2 จะกำหนดประเด็นเพื่อให้แสดงความคิดเห็นหรือสรุปบทเรียนทีละประเด็น ซึ่ง
จะง่ายต่อการทำความเข้าใจ และผู้ร่วมถอดบทเรียนสามารถเสนอความคิดเห็นในประเด็นนั้น ๆ
ได้อย่างเต็มที่จนกว่าจะมีการเปลี่ยนไปเป็นประเด็นใหม่ ที่สำคัญได้ช่วยให้สมาชิกรุ่นเยาว์สามารถติดตาม
ได้ทันในทีละเรื่อง ซึ่งการสรุปบทเรียนหลังการแสดงละครหุ่นเรื่องทองอินทร์ ภูริพัฒน์ น่าจะเป็น
ตัวอย่างในเรื่องนี้ได้ดี เพราะมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบออกเป็นฝ่าย ๆ และเป็นที่น่าสังเกตว่าบทเรียนเล่ม
แรก ๆ เกือบทั้งหมดเป็นเรื่องที่ยังทำไม่ได้ไม่ดี โดยแต่ละประเด็นมีข้อเสนอแนะระบุไว้ด้วย ดังนี้

สรุปบทเรียน หลังการแสดง เรื่อง กองอินทร์ กุริพิทักษ์

สิ่งที่ยังไม่ดี

- ▶ ผู้ดำเนินรายการยังไม่ศึกษาข้อมูลมากพอ
- ▶ ผู้ดำเนินรายการยังไม่เตรียมตัวเท่าที่ควร
- ▶ ยังไม่เป็นธรรมชาติ พูดเล่นมากเกินไป

การดำเนินรายการ

- ▶ ควรทำความเข้าใจกับข้อมูลให้มากขึ้น
- ▶ ฝึกซ้อมก่อนวันจริงเสมอ

ข้อเสนอแนะ

สิ่งที่ยังไม่ดี

- ▶ คนทำหุ่นได้มีน้อยถึงไม่มีเลย
- ▶ แยกหุ่นไม่ออกว่าหญิงหรือชาย
- ▶ หน้าตาหุ่นบางตัวยังน่ากลัวไป
- ▶ เครื่องแต่งกายหุ่นหายาก
- ▶ ขนาดของหุ่นยังไม่ได้มาตรฐาน

หุ่น

- ▶ ควรคำนึงถึงการนำหุ่นไปใช้เพื่องานอื่นในอนาคตด้วย
- ▶ เลือกผ้าควรตัดให้พอดีกับตัวหุ่น
- ▶ ควรทำหุ่นให้เพียงพอต่อการใช้งาน
- ▶ ควรเรียนรู้วิธีทำหุ่นเพิ่ม

ข้อเสนอแนะ

สิ่งที่ยังไม่ดี

- ▶ คนเชิดยังขาดประสบการณ์
- ▶ การฝึกซ้อมมีน้อย
- ▶ มีการเปลี่ยนคนเชิดบ่อย
- ▶ ความสูงต่ำของคนเชิดเป็นอุปสรรค

เชิด

- ▶ แต่ละคนควรเชิดหุ่นให้ประจำ
- ▶ เรียนรู้ฝึกฝนการเชิดให้มากขึ้น
- ▶ ขณะเชิดต้องฟังบทตลอดเวลา
- ▶ ควรซ้อมให้บ่อยขึ้น

ข้อเสนอแนะ

สิ่งที่ยังไม่ดี

- ▶ บทบางช่วงยาวเกินไป
- ▶ ถ้าใช้ภาษาถิ่นมากไปต้องระวังผู้ฟังไม่รู้เรื่อง
- ▶ เสียงดนตรีบางช่วงเบาเกินไป

บท

- ▶ ควรศึกษาเนื้อหาให้เข้าใจมากกว่านี้
- ▶ บทควรสั้น กระชับ เข้าใจง่าย

ข้อเสนอแนะ

สิ่งที่ยังไม่ดี

- ▶ พากย์เร็วเกินไป เชิดไม่ทัน
- ▶ เสียงบทสนทนาไม่ต่อเนื่อง
- ▶ ขาดประสบการณ์ในการพากย์
- ▶ เสียงพากย์ไม่ได้อารมณ์
- ▶ ยังใช้ภาษาไม่เหมาะสม

พากย์

- ▶ ควรพากย์ด้วยภาษาถิ่น
- ▶ ควรฝึกซ้อมให้มากกว่านี้
- ▶ ต้องพูดให้ช้า ให้ชัด

ข้อเสนอแนะ

สิ่งที่ยังไม่ดี

- ▶ ฉากไม่แข็งแรง หลุดง่าย
- ▶ ขนาดใหญ่ เทอะทะเกินไป
- ▶ เคลื่อนย้ายลำบาก
- ▶ จัดเก็บไม่สะดวก
- ▶ ฉากประกอบอื่นน้อยเกินไป
- ▶ เช่น ต้นไม้ ลีลาวดี
- ▶ คนที่ประกอบฉากได้มีน้อย

ฉาก

- ▶ ควรหาอุปกรณ์ที่สามารถยึดฉากให้อยู่ได้ เช่น ห่วงทองเหลือง
- ▶ ความยาวของผ้าฉากแรกสั้นเกินไป
- ▶ ทุกคนต้องเรียนรู้ที่จะประกอบฉากให้เป็น

ข้อเสนอแนะ

การสรุปบทเรียนแต่ละครั้งจึงเป็นเสมือนกระจกบานใหญ่ที่ทำให้สมาชิกแต่ละคนเห็นการทำงานของตัวเองและหมู่คณะมากขึ้น ยิ่งถ้าหากบทเรียนที่ได้ปรากฏเข้าไปซ้ำมาบ่อยครั้ง ก็ยังต้องทบทวนและตั้งคำถามกับตัวเองหรือคณะให้มากขึ้นว่ากำลังเกิดอะไรขึ้น เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น **เพราะบทเรียนมีไว้เพื่อทำให้ดีขึ้น ไม่ใช่เพื่อให้เราเดินซ้ำตามรอยเดิม**

การสรุปบทเรียนยังทำให้ค้นพบสิ่งดี ๆ ระหว่างการจัดประชุมสรุปบทเรียนด้วย นั่นก็คือสัมพันธภาพที่ดีขึ้นระหว่างสมาชิกในคณะละครหุ่นชักแพง ทั้งในระหว่างความเป็นเพื่อน ความเป็นพี่น้องหรือกับเจ้าหน้าที่โครงการซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับเยาวชนกลุ่มนี้ รวมทั้งความกล้าของเด็ก ๆ ที่จะเรียนรู้กับสิ่งใหม่ ๆ ที่พบเจอในระหว่างการทำงานโครงการของพวกเขา

“ **เสียง**ดนตรีสุดท้ายสั้นสุดลง พร้อมกับการช่วยกันเก็บข้าวของ โดยอัตโนมัติ คนน้องเก็บหุ่น คนพี่เก็บฉาก คนละเล็กคนละน้อย เดี่ยวเดียวอุปกรณ์ทั้งหมดก็ถูกเก็บเรียบร้อย ก่อนจะมานั่งล้อมวงคุยเพื่อสรุปบทเรียนจากการแสดงแต่ละครั้ง ทุกครั้งที่ผ่านมาเราจึงมีตำราที่ เพิ่มความหนาขึ้นๆ พร้อมกับความรู้ใหม่ๆ ในแต่ละหน้า และที่ขาดไม่ได้ คือ การเติบโตอย่างมีจิตวิญญาณของความเป็นลูกอุปถัมภ์ของน้อง ๆ คณะละครหุ่นชักแพงทุกคน ”

วิลาวัลย์ เอื้องศรีกุล

"เมื่อละครหุ่นต้องสัญจร" เดือนมิถุนายน 2547

3

โลกกว้างรออยู่ที่ประตู
(เปิดออกไปให้รู้ เปิดดูให้เห็น)

โลกกว้างรออยู่ที่ประตู

เมื่อทบทวนถึงเจตนาและเป้าหมายของโครงการเชิดชูบรรพชนคนการเมืองและเสรีไทย : ทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ซึ่งเป็นมูลเหตุของการก่อตั้งคณะครุฑนักษัตรขึ้นมา ทำให้แนวคิดที่จะเผยแพร่เรื่องราวชีวิต ผลงาน และอุดมการณ์ของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ยังคงเป็นความมุ่งมั่นของคณะครุฑนักษัตร และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ความเป็นกลุ่มก้อนของสมาชิกยังสามารถรวมตัวกันได้อย่างเหนียวแน่น แม้จำนวนสมาชิกที่ค่อนข้างถาวรจะเหลือน้อยกว่าเมื่อเริ่มต้นโครงการก็ตาม

การได้เปิดตัวเองสู่สาธารณะทั้งเพื่อการเผยแพร่เนื้อหาเรื่องราวของบรรพชนคนการเมืองที่ควรได้รับการยกย่อง หรือในแง่การประชาสัมพันธ์คณะครุฑนักษัตรเพื่อเป็นสื่อทางเลือกอีกรูปแบบหนึ่งของท้องถิ่นจึงเท่ากับเป็นการพาตัวเองก้าวพ้นออกไปจากประตูเพื่อเรียนรู้โลกกว้างที่น้อยคนนักจะมีประสบการณ์มาก่อน

เมื่อละครหุ่น...ต้องสัญญา

คณะละครหุ่นยักษ์แพงได้เริ่มต้นสัญญาจรแสดงละครหุ่นเรื่อง ทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ตามสถานที่สำคัญและที่สาธารณะต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานีโดยสำนักงานโครงการฯ จะทำหน้าที่เป็นฝ่ายติดต่อประสานงานออกจดหมายขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานสถานที่แต่ละแห่ง ทั้งส่วนราชการ องค์กรท้องถิ่น สถาบันการศึกษา หรือโรงพยาบาล เป็นอาทิ เพื่อเผยแพร่เรื่องราวชีวิตของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ สู่สาธารณะให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ในการเตรียมตัวแต่ละครั้งนอกจากสมาชิกคณะละครหุ่นยักษ์แพงจะต้องจัดเตรียมสัมภาระที่เกี่ยวข้องกับการแสดงละครหุ่นให้ครบถ้วนแล้ว ยังต้องวางตัวผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นพิธีกรดำเนินรายการในเวที โดยจะหมุนเวียนกันไปตามความสมัครใจและความพร้อม ภารกิจที่ว่านี้จึงเป็นอีกเวทีหนึ่งสำหรับการเรียนรู้ ฝึกฝน และสร้างประสบการณ์การปรากฏตัวต่อสาธารณะให้กับเยาวชน พร้อม ๆ กับการทำหน้าที่สืบสานเรื่องราวชีวิต ผลงานของนักการเมืองท้องถิ่นในอดีตที่สมควรเป็นแบบอย่างให้กับนักการเมืองในปัจจุบัน และเป็นต้นแบบชีวิตที่ดีสำหรับเพื่อนเยาวชนในท้องถิ่น

กิจกรรมที่ผ่านมา

14 ม.ค.2547	งานเทศกาล Junk Festival ณ อาคารสุณีย์ โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จัดโดยคณะนักเรียนโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช
24 ม.ค.2547	งานสรุปบทเรียนคณะละครหุ่นยักษ์แพงและแสดงให้ชาวบ้านวังอ้อชม ณ ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่บ้านวังอ้อ อ.เซียงโน
13 ก.พ.2547	เวทีโศกเศร้าสาธารณะ หัวข้อ ไข้หวัดนก ณ ลานโศกเศร้าสาธารณะ หลังศาลาประชาคมเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม ละครหุ่นสัญญาจร เรื่อง วายร้ายยุงร้าย ตามชุมชนต่างๆ ในเขตเทศบาล จัดโดยเทศบาลนครอุบลราชธานี
24 เม.ย. 2547	ละครหุ่นสัญญาจร ณ ทุ่งศรีเมือง จ.อุบลราชธานี
26 เม.ย. 2547	ละครหุ่นสัญญาจร ณ ลานชุมชน โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์

26 เม.ย. 2547	ละครหุ่นสัณฺจร ฌ ลานแอร็อบิค ทุ่งค้ำน้ำแซบ เทศบาลวารินชำราบ
29 เม.ย. 2547	ละครหุ่นสัณฺจร ฌ ห้องประชุมโรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์
29 พ.ค.2547	งานรณรงค์วันงดสูบบุหรี่โลก ฌ ลานอเนกประสงค์ ห้างบิ๊กซี จัดโดยสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 อุบลราชธานี ร่วมกับเครือข่ายสาธารณสุขในจังหวัด
30 ก.ค.2547	งานมหกรรมอาหารเทิดไถ้ราชินี ฌ ลานกลางแจ้ง บริเวณ คอ.ศอ. จัดโดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
14 ส.ค.2547	แสดงและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการละครหุ่นยักษ์แพง จัดร่วมกับโรงเรียนเทศบาลบูรพาอุบล โดยเทศบาลนครอุบลราชธานี
14-15 ส.ค.2547	ร่วมค่ายสัมมนาสุขภาพ ฌ ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่บ้านวังอ้อ อ.เขื่องใน
10 ก.ย.2547	กิจกรรมเผยแพร่ความรู้ด้านการเมืองการปกครองในระบบอบประชาธิปไตยแก่คณะครูอาจารย์ในจังหวัด ฌ ห้องโถงท ม.ราชภัฏฯ จัดโดยศูนย์รัฐสภาประชาสังคม จ.อุบลราชธานี
20 ก.ย.2547	งานวันเยาวชนแห่งชาติ ฌ ลานทุ่งศรีเมือง จัดโดยมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยและเครือข่ายชุมชนแออัด จ.อุบลฯ
25 ก.ย.2547	งานวันเยาวชนแห่งชาติ ฌ โรงละครศูนย์ศิลปวัฒนธรรมกาญจนาภิเษก ม.ราชภัฏอุบลราชธานี จัดโดยสำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี
4 ต.ค.2547	เผยแพร่ละครหุ่นและโครงการเชิดชูบรรพชนคนการเมืองให้กับคณะนักศึกษาวิชาการเมืองท้องถิ่น ม.ราชภัฏอุบลราชธานี ฌ ห้องโถงท ม.ราชภัฏฯ
10 ต.ค.2547	เวทีสาธารณะเขตการค้าเสรีครั้งที่ 3 สิทธิบัตรยา...กับด็อกอเมริกากับเขตการค้าเสรี ฌ ห้องประชุมสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด จัดโดยโครงการชีวิตสาธารณะฯ ร่วมกับโครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชน(คสม.) จ.อุบลราชธานี
14 ต.ค.2547	งานมหกรรมพื้ดดอกไม้และนกกระดาด ฌ บริเวณลานน้ำพุ ไกล่ศาลหลักเมือง จัดโดยกลุ่มดอกไม้และนกกระดาดเพื่อสันติภาพ
16 ต.ค.2547	งานวันประชาธิปไตยรำลึก 14 ตุลา ฌ หอประชุมโรงเรียนเสนางคินิคม อ.เสนางคินิคม จ.อำนาจเจริญ จัดโดยคณะกรรมการจัดงาน 14 ตุลาคมประชาธิปไตย จ.อำนาจเจริญ
8-9 พ.ย.2547	งานมหกรรมครอบครัว ฌ ศาลาประชาคมจังหวัดอุบลราชธานี จัดโดยมูลนิธิสงเคราะห์เด็กซีซีเอฟฯ
21 พ.ย.2547	เผยแพร่ละครหุ่นและโครงการฯ ฌ ลานอเนกประสงค์ ห้างโลตัส จัดโดยฝ่ายกิจกรรมห้างโลตัส
10 ธ.ค.2547	เวทีโสเหล่สาธารณะ หัวข้อ นโยบายวัยตื่น (เนื่องในโอกาสใกล้วันเลือกตั้งนายนกเทศมนตรีนครอุบลฯ) ฌ ลานโสเหล่สาธารณะ หลังศาลาประชาคม

15 ม.ค.2548	งานรณรงค์เรื่องจีเอ็มโอ (GMOs) ขบวนการวานข้าวยิ้ม ณ ลานอเนกประสงค์ ห้างบิ๊กซี จัดโดยมูลนิธิกรีนพีซฯ ร่วมกับภาคประชาสังคมในพื้นที่
25 ม.ค.2548	งานมหกรรมเสียงผู้ใช้สิทธิ์ภาคอีสาน (บิ๊กเบงอีสาน) ณ ลานคุ้มวัฒนธรรม ริมบึงแก่นนคร อ.เมือง จ.ขอนแก่น จัดโดยภาคีเครือข่ายภาคประชาชน ภาคอีสาน
29 ม.ค.2548	เวทีรายการพลเมืองไท บ้านเมืองเรื่องของเรา ตอน อนาคตลูกหลานไทย ณ ลานแพร่งูธร กรุงเทพมหานคร
4 ก.พ.2548	งานรณรงค์เลือกตั้งใส ๆ ด้วยใจไทเมืองนักปราชญ์ ณ พุ่ศรีเมือง จ.อุบลราชธานี จัดโดยจังหวัดอุบลราชธานี คณะกรรมการการเลือกตั้ง จ.อุบลราชธานี และศูนย์กัจกรรรมร่วมรัฐสภา จ.อุบลราชธานี
20 พ.ค.2548	เวทีใสเหล่าสาธารณะ หัวข้อ ความยั่งยืนของเวทีใสเหล่าสาธารณะ ณ ลานใสเหล่าสาธารณะ หลังศาลาประชาคม
29 พ.ค.2548	งานวันงดสูบบุหรี่โลก ณ ลานอเนกประสงค์ ห้างบิ๊กซี จัดโดยโครงการสื่อใสวัยทีน
28 มิ.ย.2548	งานบายศรีสู่ขวัญรับน้องใหม่ คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ ม.อุบลราชธานี ณ อาคารกิจกรรมนักศึกษา ม.อุบลราชธานี
30 ก.ค.2548	งานวันอนุรักษ์ภาษาไทย ณ ห้องสมุดประชาชน จ.อุบลราชธานี จัดโดยห้องสมุดประชาชน กศน. จ.อุบลราชธานี
20 ส.ค.2548	จัดอบรมเชิงปฏิบัติการละครหุ่นชักแพง ณ โรงเรียนอนุชนทรวิทวิทยา อ.บุญทวี จ.อุบลราชธานี จัดโดยมูลนิธิรักษ์ไทย จ.อุบลราชธานี
17 ก.ย.2548	งาน Speech Contest ณ ลานอเนกประสงค์ ห้างโลตัส จัดร่วมกับสโมสรโลออนไลน์จังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 และห้างโลตัส
11-12 ต.ค.2548	สมาชิกคณะละครหุ่นชักแพงร่วมค่ายเรียนรู้ ต่อยอด สืบทอด 14 ตุลาสู่เยาวชน ณ วรชาติพโยโฮมสเตย์ จัดโดยสมัชชาเด็กและเยาวชน จ.อุบลฯ
16 พ.ค.2549	งานมหกรรมรวมพลังสร้างสุข 4 ปี ภาคอีสาน ณ ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์โคราช จ.นครราชสีมา จัดโดย สสส.และภาคีสร้างสุขภาพ ภาคอีสาน
3 มิ.ย.2549	งานมหกรรมเด็กและครอบครัว ครั้งที่ 2 ณ ลานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จ.อุบลราชธานี จัดโดยมูลนิธิสงเคราะห์เด็กซีซีเอฟฯ
	รวมทั้งกิจกรรมสรุปทเรียน หลังการทำงานเป็นระยะ ๆ

จากเรื่องแรก...สู่เรื่องต่อ ๆ มา

จากช่วงเริ่มต้นที่การสัญจรแต่ละครั้งสำนักงานต้องเป็นฝ่ายติดต่อขอไปแสดง ภายหลังเมื่อการแสดงของคณะละครหุ่นชักแพงเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น ได้มีหน่วยงาน องค์กร และสถาบันต่างๆ ทั้งในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดใกล้เคียงติดต่อให้ไปแสดงในวาระสำคัญต่าง ๆ มากขึ้น แต่เนื่องจากเนื้อหากิจกรรมของบางหน่วยงานที่เชิญไปไม่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับเรื่องบรรพชนคนการเมืองและเสรีไทยเลย จึงกลายเป็นเหตุจูงใจและเป็นจุดเริ่มต้นสู่การพัฒนาละครหุ่นเรื่องใหม่ ๆ ตลอดระยะเวลาโครงการชีวิตสาทรณะ-ท้องถิ่นนาอยู่ จ.อุบลราชธานี ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2546 ถึงกลางปี พ.ศ. 2549 รวม 6 เรื่อง ต่อไปนี้

1. ทองอินทร์ ฎริพัฒนา

แนวคิดที่มา โครงการเชิดชูบรรพชนคนการเมืองและเสรีไทย : ทองอินทร์ ฎริพัฒนา

2. บุหรี่...ยิ่งสูบยิ่งจน

แนวคิดที่มา สนับสนุนกิจกรรมรณรงค์วันงดสูบบุหรี่โลก พ.ศ. 2547 ร่วมกับสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 อุบลราชธานี

3. ปล่อยาว

แนวคิดที่มา เชื่อมโยงกิจกรรมภายใต้ชุดโครงการเดียวกันกับโครงการย่อยท่องเที่ยวธรรมด้วยภรณ์นำหลักธรรมคำสอนของพระโพธิญาณเถระ (ชา สุภทฺโท) มาเผยแพร่ให้เกิดการปฏิบัติโดยทั่วกัน

4. ยายหุงกับมะละกอจีเอ็มโอ

แนวคิดที่มา เชื่อมโยงกิจกรรมภายใต้ชุดโครงการเดียวกันกับโครงการย่อยประเทศฮิมของเพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องพืชตัดแต่งพันธุกรรมหรือจีเอ็มโอ

5. เลือก

แนวคิดที่มา สนับสนุนและรณรงค์การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องเนื่องในวันอนุรักษ์ภาษาไทย ร่วมกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนผ่านทางห้องสมุดประชาชน จ.อุบลราชธานี

6. เอดส์

แนวคิดที่มา สนับสนุนและรณรงค์เผยแพร่ความรู้เพื่อป้องกันเอดส์ ร่วมกับเครือข่ายเยาวชนป้องกันเอดส์เขต 7

ผลงาน...ที่ผ่านมา

1. ทองอินทร์ ภูริพัฒน์

เรื่องราวประวัติชีวิตและผลงานของบรรพชนคนการเมือง นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ซึ่งเล่าผ่านการพูดคุยระหว่างตากับหลาน เมื่อครั้งหนึ่งคุณตาที่เคยเดือดร้อนเรื่องที่น่าได้พบกับคุณทองอินทร์และได้ช่วยว่าความให้จนชนะ คุณความดีของท่านทองอินทร์จึงยังอยู่ในใจ ของคุณตาท่านนี้เสมอมา

ความยาว 20 นาที

ผู้เขียนบท กุญชร ผ่องแผ้ว ธิดารัตน์ ชำคม วิลาวัณย์ เอื้อวงศ์กุล

ผู้กำกับและควบคุมเสียง สุชัย เจริญมุขยพันธ์ วิลาวัณย์ เอื้อวงศ์กุล

2. บุหรี...ยิ่งสูบยิ่งจน

ครอบครัวหนึ่งซึ่งเคยใช้ชีวิตร่วมกันอย่างอบอุ่นเพราะอยู่พร้อมหน้ากันทั้งพ่อแม่ และลูก แต่ในวันหนึ่งต้องสูญเสียหัวหน้าครอบครัวไปอย่างไม่มีความกลับเพราะพิษภัยของบุหรี ทั้งได้แต่เพียงลูกน้อยและภรรยาที่ต้องต่อสู้ชีวิตครอบครัวโดยลำพัง

ความยาว 13 นาที

ผู้เขียนบท กุญชร ผ่องแผ้ว ธิดารัตน์ ชำคม

ผู้กำกับและควบคุมเสียง ฝ่ายผลิตสื่อ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลฯ วิลาวัณย์ เอื้อวงศ์กุล

ผลงาน...ที่ผ่านมา

3. ปล่อยาว

เด็กหนุ่มคนหนึ่งกำลังจะฆ่าตัวตายเพราะผิดหวังกับชีวิต แต่เมื่อได้ฟังเสียงธรรมะจากหลวงปู่ชา ทำให้ฉุกละหุกและกลับใจได้ว่าไม่มีความแน่นอนในโลก การไม่ไปคาดหวังและรู้จักปล่อยาว จะทำให้เราอยู่ในโลกได้อย่างไม่เป็นทุกข์และสามารถทำชีวิตให้มีความสุขได้

ความยาว 5 นาที

ผู้เขียนบท สมรภูมิ ลำภา, ชุณหันธ์ วามะขัน

ผู้กำกับและควบคุมเสียง อนุชิต สายสวาท วิลาวัณย์ เอื้อวงศ์กุล

4. ยายหุงกับมะละกอจีเอ็มโอ

เรื่องราวของหมู่บ้านแห่งหนึ่งที่ต้องเผชิญกับข่าวลือเรื่องมะละกอจีเอ็มโอปนเปื้อน จึงต้องพิสูจน์หาความจริง ด้วยการจัดเวทีสาธารณะเชิญนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพีชจีเอ็มโอ ในที่สุดสิ่งที่ชาวบ้านหวาดกลัวก็ไม่เป็นความจริง และยิ่งทำให้ทุกคนมุ่งมั่นที่จะยึดแนวทางพระราชดำริด้วยการทำเกษตรแบบพอเพียงกันทั้งหมู่บ้าน

ความยาว 20 นาที

ผู้เขียนบท สมรภูมิ ลำภา ชุณหันธ์ วามะขัน บุญญารัตน์ สงเขาใหญ่

วนิดา เจียมรัมย์

ผู้กำกับและควบคุมเสียง อนุชิต สายสวาท วนิดา เจียมรัมย์

ผลงาน...ที่ผ่านมา

5. เลือก

เรียนรู้การใช้ภาษาไทยจากเรื่องราวที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่งที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข กระทั่งวันหนึ่งมีนายทุนเข้ามากว้านซื้อที่ดินเพื่อสร้างโรงงานโดยสัญญาว่าจะจ้างชาวบ้านทำงานด้วย แต่สิ่งที่ชาวบ้านรอคอยกลับต้องผิดหวัง เพราะนายทุนคนดังกล่าวคือ 18 มงกุฎที่ตำรวจกำลังตามล่าตัวอยู่

ความยาว 13 นาที

ผู้เขียนบท ชุรินทร์ วามะขัน พิระเดช ตะรุวรรณ ธิดารัตน์ ชำคม

ผู้กำกับและควบคุมเสียง บันลือ กุณรัักษ์ คັນสนีย์ ชินาภาษ

6. เอดส์

ความคึกคะนองของหนุ่มวัยรุ่นที่ไปเที่ยวและมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ยอมป้องกันตัวได้นำมาซึ่งข่าวร้ายที่สุดในชีวิตของเขาและคนในครอบครัว แต่ทุกอย่างก็สามารถแก้ไขได้เมื่อเขายังมีเพื่อนที่เข้าใจและคอยช่วยเหลือจนได้ชีวิตที่เหมือนเดิมกลับคืนมา

ความยาว 25 นาที

ผู้เขียนบท กุณชกร ผ่องแผ้ว วิลาวัณย์ เอื้อวงศ์กุล

ผู้กำกับและควบคุมเสียง บันลือ กุณรัักษ์
คັນสนีย์ ชินาภาษ

บทบาทวิทยากร...แบบฝึกหัดใหม่ที่ท้าทาย

นอกจากการแสดงละครหุ่นเพื่อเผยแพร่เรื่องราวของท้องถิ่นและประเด็นซึ่งเป็นที่น่าสนใจของสาธารณะในเรื่องต่าง ๆ แล้ว คณะละครหุ่นชักแพงยังได้รับความไว้วางใจจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลนครอุบลราชธานี* และจากมูลนิธิรักษไทยให้เป็นผู้จัดการกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการชักแพงละครหุ่นให้กับนักเรียนและเยาวชนในสังกัดรวมทั้งหมด 3 ครั้ง

เนื้อหาในการอบรมประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ๆ คือ ส่วนที่เป็นกระบวนการผลิตหุ่น และส่วนที่เป็นเนื้อหาเพื่อฝึกฝนกระบวนการสร้างเรื่องให้เป็นละคร และเพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถจินตนาการตัวละครที่จะทำขึ้นและสามารถใช้ประโยชน์ได้จริงในระหว่างการอบรม

ระยะเวลาในการอบรมอาจใช้เวลา 1 หรือ 2 วัน ขึ้นอยู่กับผู้จัด แต่หากเป็นไปได้ควรจัด 2 วัน โดยทิ้งช่วงห่างไม่เกิน 1 สัปดาห์เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีเวลาสำหรับการสร้างสรรค์ละครหุ่นภายในกลุ่มของตนเอง

ตัวอย่างหลักสูตรการฝึกอบรมที่ได้จัดขึ้นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเทศบาลบูรพาอุบล มีลำดับขั้นตอนในการอบรม ดังนี้

- ๑ เริ่มต้นการอบรมด้วยสนทนาการละลายพฤติกรรมเพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าอบรมและทีมวิทยากร
- ๒ แนะนำให้รู้จักกับโลกของละครหุ่นด้วยการแสดงละครหุ่น เรื่อง ทองอินทร์ ฎริพัฒน์ ให้ชมจบแล้วเป็นการทบทวนปัญหาจากละครหุ่นที่เพิ่งจบลงไป และกิจกรรมเผยแพร่เรื่องบรรพชนคนการเมือง ทองอินทร์ ฎริพัฒน์
- ๓ เข้าสู่การอบรมและพาทำหุ่นมีอย่างง่าย โดยหุ่นที่นำมาสาธิต คือ หุ่นถุงมือ อยาลิม แจกผ้าดิบสำหรับทุกกลุ่มเพื่อทำฉาก ซึ่งทีมงานควรจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์แจกให้แต่ละกลุ่มได้แสดงฝีมือกันอย่างเต็มที่

*ยุคที่คุ้นเคย จรัสดำรงนิตย์ ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานี

๕๕ เมื่อเริ่มรู้จักตัวหุ่นแล้ว นำเข้าสู่เนื้อหาเรื่องหลักธรรมหลวงปู่ชา* ให้แต่ละกลุ่มเลือกหลักธรรมที่ประทับใจ แล้วสร้างเรื่องหรือละครเพื่อสื่อถึงหลักธรรมนั้น ๆ โดยใช้หุ่นงูมมือที่ฝึกทำมาเชิดเพื่อเล่าเรื่องโดยมีฉากเป็นส่วนประกอบ

๕๖ เว้นช่วงการอบรมเพื่อให้แต่ละกลุ่มได้มีเวลาสร้างสรรค์บท ฉาก และหุ่นภายในกลุ่มของตนเอง นัดหมายวันที่แต่ละกลุ่มจะต้องกลับมานำเสนอผลงาน

๕๗ นำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม จากนั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้จากการทำหุ่น การสร้างเรื่อง การเชิดหุ่น หรือบทเรียนอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน

📌 หมายเหตุ

ระยะเวลาในแต่ละช่วงยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

📖 การทำหน้าที่เป็นวิทยากร ถือเป็นงานใหม่ในอีกบทบาทหนึ่งของสมาชิกคณะละครหุ่นชักแพง จึงยังต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่โครงการคอยสนับสนุนช่วยเหลือในบางครั้ง แต่ด้วยวัยของผู้ถ่ายทอดและผู้รับที่ไม่แตกต่างกันมากนัก จึงไม่ค่อยเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้เพราะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นเวทีของการสร้างมิตรภาพให้เกิดขึ้นระหว่างเยาวชนและคนทำงาน ผู้เข้าอบรมจากโรงเรียนเทศบาลบูรพาอุบลจำนวนหนึ่งยังได้เข้ามาเป็นสมาชิกสมทบของคณะละครหุ่นชักแพงในเวลาต่อมาด้วยเช่นกัน

*เป็นการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับอีกโครงการหนึ่งของชักแพง...แปงอุบล คือ โครงการท่องเที่ยวธรรมคดะทำงานที่มท่องเที่ยวธรรมซึ่งร่วมเป็นที่วิทยากรครั้งนี้ด้วยจึงได้นำเสนอหลักธรรมหลาย เรื่องของหลวงปู่ชาให้ผู้เข้าอบรมได้รับทราบ

“ การปฏิบัติการละครหุ่นทำให้เรารู้ที่จะทำงานในความต่าง คณะละครหุ่นก็อดที่จะยอมรับไม่ได้ว่า หลักธรรมต่าง ๆ ของพุทธศาสนาที่เหล่า ที่จะทำให้คนเราดำรงชีวิตอยู่ในโลกของความเป็นจริงได้อย่างมีความสุข ถึงแม้ระบบงานต่างๆ ที่ค่อนข้างจะไม่ช่วยหุ่นเอาซะเลย แต่ถึงอย่างไร สิ่งเหล่านี้แหละที่ทำให้พวกเราได้รู้จักชีวิตมากขึ้น โดยเฉพาะการได้ใช้ชีวิตกับคนหมู่มาก การเรียนรู้ที่จะสร้างความเป็นผู้ใหญ่ในตัวเอง เป็นเยาวชนเพื่ออนาคตของชาติไทยซึ่งเป็นชาติที่ต้องการคนเสียสละและซื่อสัตย์แจกเช่น...นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์...” ”

หนูหมอกฟ้า
จากการอบรมเชิงปฏิบัติการชักแพงละครหุ่นที่
ร.ร.เทศบาลบูรพาอุบล (สิงหาคม 2547)

เปิดใจตัวเอง...เพื่อเรียนรู้โลกกว้าง

นอกจากโอกาสต่าง ๆ ที่เข้ามาผ่านการทำกิจกรรมละครหุ่นแล้ว ภายใต้โครงการชีวิตสาธารณะ -ห้องถิ่นนำอยู่ ของฮักแพง...แปงอุบล ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่เปิดโอกาสให้สมาชิกคณะละครหุ่นฮักแพง ได้ไปร่วมเรียนรู้ด้วยกันเป็นระยะๆ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับศักยภาพ ความสมัครใจ และการสนับสนุนของผู้ปกครองเป็นสำคัญ สิ่งที่ยาวชนแต่ละคนได้รับและแสดงออกผ่านงานเขียนหลังจากที่กลับมาจากการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้งทำให้เราได้เห็นมุมมองต่อโลกที่กว้างขึ้นของพวกเขาหลายคน จนปฏิเสธไม่ได้ว่า เป็นเพราะการเปิดใจตัวเองเพื่อสัมผัส รับรู้ กับโลกที่กว้างใหญ่ใบนั้นนั่นเอง

"การออกค่ายครั้งนี้ทำให้เด็กเมืองอย่างผมได้เรียนรู้ การแบ่งปัน การมอบความรัก การหาอยู่หากินที่เรียบง่าย การหาเลี้ยงตนเองโดยพึ่งพาธรรมชาติ และแหล่งอาหารที่มีอยู่ในชุมชน เป็นการดำเนินชีวิตที่อบอุ่นซึ่งเน้นความเป็นครอบครัวใหญ่ นอกจากนี้ ผมยังมีโอกาสฟังเรื่องราววิถีชีวิตของชุมชนและบางถ้อยประโยคจากพ่อใหญ่ที่ตั้งใจเล่าตำนานต่างๆ ให้ลูกหลานฟัง ซึ่งล้วนแฝงด้วยคำสอนที่ลึกซึ้ง ห้องเรียนชุมชนบ้านค้อใต้แห่งนี้คงจะทำหน้าที่ปลูกสำนึกรักถิ่นให้เด็ก ๆ เช่นผมอีกหลายคนซึ่งจะซึมซับและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีจิตสำนึก อยากจะพัฒนาห้องถิ่นและชุมชนของตนให้มีความสุข และคงจะมีอีกหลายคนที่จะไม่ต้องจากบ้านเพื่อมุ่งหาวัตถุส่วนเกินที่เกิดจากความไม่รู้จักพอ จนหลงลืมไปว่าชุมชนบ้านนอกอย่างพวกเราสามารถอยู่รอดได้ในแบบวิถีของพวกเขาเอง"

ด.ช.ชัชวาล ไกรยวงษ์

เยาวชนฮักแพงร่วมกิจกรรมห้องเรียนชุมชนที่บ้านค้อใต้ อ.พิบูลย์มังสาหาร (ธันวาคม 2547)

"การมาครั้งนี้ผมรู้สึกว่าเป็นเด็กอย่างพวกเรา นอกจากมีส่วนร่วมในการแสดงละครหุ่น เรื่อง นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์แล้ว พวกเรายังได้แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง วิธีการเลือกคน เลือกพรรค และการเสนอนโยบายโดยภาคประชาชนที่เป็นเจ้าของประเทศ ซึ่งต่างจากเดิมที่นักการเมืองมหาเสียงแต่เนี่ยคือการหาเสียงของประชาชน เพื่อเสนอนโยบายต่อภาครัฐ ที่ผมคนหนึ่งล่ะที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมในความภาคภูมิใจครั้งนี้"

นายพีระเดช ตะรุวรรณ

เยาวชนอัยกแพ่งร่วมงานมหกรรมเสียงผู้ใช้สิทธิภาคอีสานที่ จ.ขอนแก่น (25 มกราคม.2548)

"เราคือเยาวชนอาสาสมัครที่ได้มีโอกาสไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยสึนามิ นั้นแสดงว่าสังคมยังต้องการและเห็นความสำคัญของเยาวชนอย่างพวกเราอยู่ เหนือทุกหายนะที่โหลลงแผ่นดินคงเป็นหายนะเหนือที่มีค่า ถึงจะไม่มากสำหรับใครแต่ล้ำค่ามากสำหรับสิ่งที่พวกเราได้รับตลอด 8-9 วันที่ผ่านมา สำหรับวันนี้ ผมคงต้องเก็บสิ่งดี ๆ เหล่านี้ไว้ในความทรงจำเสมอ แม้เหตุการณ์เหล่านี้อาจ ไม่เกิดขึ้นอีกครั้งในชีวิตเลยก็ตาม"

นายสมรภูมิ ลำภา

เยาวชนอัยกแพ่งร่วมช่วยเหลือผู้ประสบภัยสึนามิ จ.สตูล (เมษายน 2548)

"ชีวิตสาธารณะ ฟังดูเข้าใจยากสำหรับคนในสังคมปัจจุบัน เพียงแค่เล็ยวเล็ก ๆ ของคนเหล่านี้ที่ต้องเสียสละหลาย ๆ อย่างเพื่อทำเรื่องราวของคนหมู่มาก และคงเถียงไม่ได้ว่านั่น ก็คือเรื่องราวของพวกเขาเหล่านี้เหมือนกัน ในฐานะเยาวชนคนหนึ่งที่ได้มีโอกาสร่วมอยู่ในวงเสวนาทำให้เข้าใจถึงเนื้อหาได้ว่า อดีต ปัจจุบัน และอนาคตที่พวกเขาต้องเผชิญอยู่นั้นเป็นเช่นไร จาก 5 จังหวัด 5 ถิ่น คือ ลำปาง นครสวรรค์ สมุทรสงคราม อุบลราชธานี และตรัง ย่อมมีเรื่องราวที่อาจจะคล้ายกันบ้าง แตกต่างกันบ้าง แต่เป้าหมายของแต่ละคนคงไม่แตกต่างกันมากนัก"

น.ส.ธิดารัตน์ ชำคม

เยาวชนชักแพ่งร่วมประชุมโครงการ 5 จังหวัดที่ จ.สมุทรสงคราม (28-30 เมษายน 2548)

"ข้าพเจ้าในนามคณะละครหุ่นรู้สึกลัวว่า การมาร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันก็เหมือนเราได้อ่านหนังสือหลายเล่ม เราเดินทางมาครั้งนี้ก็เหนื่อยอยู่เหมือนกัน แต่ประโยชน์ที่ได้รับกลับมาก็คุ้มกับความเหนื่อยที่เราแลกไปเพราะเรื่องราวเกี่ยวกับวิทยุชุมชนแห่งนี้ (วิทยุชุมชนคนด่านซ้าย) ไม่เหมือนกับที่ไหนๆ ที่ข้าพเจ้าเคยสัมผัสมา เป็นวิทยุชุมชนที่เกิดขึ้นจากคนในชุมชนและเป็นประโยชน์แก่ชุมชน... ข้าพเจ้ายังได้ข้อคิดเรื่องการจ้ดรายการด้วยว่า การจ้ดรายการวิทยุชุมชนไม่ควรใช้คำว่า ดีใจ เพราะดีใจเป็นอาชีพมีค่าตอบแทน แต่การจ้ดรายการวิทยุชุมชนเราทำด้วยใจรักผู้ที่ทำคือผู้อาสาที่จะเผยแพร่สิ่งที่มีประโยชน์และไม่ควรคิดถึงผลตอบแทนใดๆ"

ด.ญ.เพชรรัตน์ กาญจนรัตน์

เยาวชนชักแพ่งร่วมเวทีอีสานโสเหล่เรื่องสื่อท้องถิ่นที่ จ.เลย (4-6 พฤษภาคม 2548)

4

เก็บเกี่ยวไว้เพื่อก้าวต่อไป

เก็บเกี่ยวไว้เพื่อก้าวต่อไป

ทบทวนความคิด...
ไม่ทิ้งประสบการณ์...
บันทึกไว้เป็นบทเรียน

หลายต่อหลายครั้งที่สมาชิกคณะละครหุ่นชักแพงได้ร่วมกันสรุปทบทเรียนการทำงาน แต่ครั้งที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุด และเป็นการสรุปทบทเรียนเมื่อผ่านการทำงานมานานพอสมควรแล้วก็คือ เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2548 ที่บึงสระพัง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

รู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ▶
ทุกคนรู้จักที่จะปรับตัวเข้าหากัน ▶
ได้ฝึกฝนการทำงานร่วมกับผู้อื่น ▶
เกิดการวางแผนเพื่อป้องกันการผิดพลาดมากขึ้น ▶
(ผลจากการทำ AAR หลังเสร็จงาน)
มีความสามารถที่จะจัดอบรมจัดค่ายด้วยตัวเองได้ ▶
เกิดการทำงานควบคู่ไปกับสื่ออื่นๆ ในท้องถิ่น ▶
เป็นการทำงานเพื่อส่วนรวม สร้างสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้น ▶
มีการเกาะเกี่ยวกันมันคงแม่คนจะน้อย ▶

ปัจจัยบวก

◀ ได้รับการยอมรับยกย่อง
◀ เป็นที่รู้จักมากขึ้นเมื่อเทียบกับปีแรก

ระดับกลุ่ม

ทำงานไม่เข้าหากัน ▶
ไม่ชอบกันเป็นการส่วนตัว ส่งผลต่องานกลุ่ม ▶
ปัญหาที่เจอมักเป็นปัญหาเดิมๆ แต่ไม่ถูกแก้ไข ▶
เวลาร่างไม่ตรงกัน นัดหมายยาก ▶
การประสานงานไม่ทั่วถึง ▶
กระบวนการวางแผนยังไม่เป็นระบบ ▶
ส่งผลต่อสิ่งที่เกิดขึ้นตามมา ▶

ปัจจัยลบ

ต่อสาธารณะ

สรุปบทเรียน 3 ปี
คณะละครหุ่นชักแพง
โดยคณะละครหุ่น

◀ เป็นทางเลือกใหม่ให้ตัวเอง
◀ สนุก มีความสุขที่ได้ทำ
◀ เป็นอิสระ
◀ เกิดจิตวิญญาณที่ทำให้เรามีความกล้ามากขึ้น
◀ มีความรับผิดชอบมากขึ้น
◀ พัฒนาทักษะด้านละครหุ่นมากขึ้น
◀ เริ่มที่จะเป็นผู้ฟังที่ดี มีสมาธิมากขึ้น
◀ ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆ ได้มากกว่าแต่ก่อน
◀ ทำให้เป็นคนเสียสละ มีสำนึกดีต่อสังคม
◀ มีความอดทน พยายามมากขึ้น
◀ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าแสดงออกมากขึ้น
◀ มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น
◀ เกิดความรักในงานศิลปะการแสดงมากขึ้น
◀ เกิดการใช้เวลาร่างให้เป็นประโยชน์

ปัจจัยบวก

ปัจจัยบวก

ส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออก รวมทั้งเรื่องจินตนาการ ▶
สื่อละครหุ่นมีความเป็นนวัตกรรมแปลกใหม่สำหรับท้องถิ่น ▶
นำเนื้อหาในละครมาปรับใช้กับปัญหาในชีวิตประจำวันของตนเอง ▶
เห็นความสำคัญของสื่อละครที่ทำให้คนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมได้ ▶
สามารถผลิตสื่อละครที่มีสาระประโยชน์ได้ ▶
รู้จักตัดแปลงประเด็นเนื้อหาต่างๆ ให้เป็นบทละครได้ ▶

ต่อทักษะการละคร

ระดับปัจเจก

ปัจจัยลบ

◀ ผู้ปกครองไม่เข้าใจ
◀ แยกรับค่าใช้จ่ายในการเดินทางไม่ไหว (นำมันแพง)
◀ บ้านอยู่ไกล เดินทางไม่สะดวก
◀ บางคนมีปัญหาส่วนตัวกันจนมองหน้ากันไม่ได้

◀ เครื่องเสียงในการซ้อมไม่ค่อยพร้อม ▶
◀ ขาดที่เลี้ยงที่มีความชำนาญด้านการละคร ▶

ปัจจัยลบ

- ละครหุ่นยักษ์แพงจะต้องเป็นมืออาชีพ
- มีหลายฝ่ายในท้องถิ่นมาช่วยสนับสนุน
- สามารถเผยแพร่ความรู้สอนผู้อื่นได้เพื่อการสืบทอดอาชีพต่อไป โดยไม่ใช่มีแต่ปริมาณ แต่ควรมีคุณภาพมากขึ้นด้วย ถึงคนจะน้อยก็ตามที่
- ไม่ได้ต้องการดังไปทั่วโลก แต่อยากให้ละครหุ่นเป็นมากกว่านักแสดงและเป็นมากกว่าละครหุ่นมือ เพื่อสร้างประโยชน์ต่อสังคมให้มากขึ้น

หลากหลายคำตอบและความคิดเห็นเหล่านี้ปรากฏขึ้นเมื่อสมาชิกคณะละครหุ่นยักษ์แพงถูกตั้งคำถามว่า อะไรคือภาพฝันในอนาคตที่เขาอยากเห็น...

"เป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่ดี รู้ว่าสังคมที่นอกเหนือจากห้องเรียนเป็นอย่างไร ทำให้เกิดการปรับตัวได้โดยที่ไม่มี ความกลัว แต่ก่อนอยู่กับพ่อแม่แล้วก็ไปโรงเรียนคุ้นเคยกับสังคมตรงนั้น พอมาเข้าร่วมเป็นกิจกรรมกับคณะละครหุ่นยักษ์แพงก็ไปไหนมาไหนคนเดียวได้อย่างมั่นใจ กล้าแสดงออกมากขึ้น ได้เพื่อนใหม่ รู้จักช่วยเหลือสังคม ในเรื่องการแสดงของละครหุ่นที่เผยแพร่ชีวิตประวัติ และผลงานของท่านทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นักการเมืองดีของอุบล ก็เป็นการกระตุ้นให้เพื่อนได้รู้จักกับคนดีของสังคมค่ะ"

ด.ญ.นิกานทรธ โสมะตะนัย ร.ร.วารินชำราบ

"รู้ว่าการทำดีไม่จำเป็นต้องโฆษณาตัวเอง ถ้าเราทำดีแล้ว เขาก็จะรู้คุณค่าของตัวเอง นอกจากนั้น ยังรู้จักที่จะใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่ใช่แค่ประโยชน์ที่ได้จากการแสดงชีวิตและผลงานของท่าน ทองอินทร์ให้คนอุบลรู้จัก แต่ยังได้เพื่อนใหม่ เวลากลุ่มใจอะไรก็มีเพื่อนและพี่ที่รับฟังปัญหาด้วยความรู้สึกของเรา เป็นพื้นที่ให้เราได้แสดงออกบางอย่างได้ ได้ความสัมพันธ์กับเพื่อนที่มาอยู่ด้วยกัน เรียนรู้ร่วมกัน ศึกษาชีวิตและเป็นพี่ปรึกษาของกันและกัน คณะละครหุ่นเป็นสื่อที่นำเสนอเรื่องราวการทำคุณงามความดีให้กับสังคมอุบล และทำให้คนอุบลรักและเกิดความรู้สึกหวงแหนสิ่งที่ดีงามของชาวอุบลไว้ด้วยครับ"

นายบุญชูร ผ่องแผ้ว ร.ร.เบ็ญจะมะมหาราช

"ช่วงแรก ๆ มีความรู้สึกที่ต้องนำน้องตลอด แต่พอทำงานนานๆ เข้าก็รู้ว่าสิ่งที่เราคิดมันผิด เพราะน้อง ๆ ทุกคนก็มีความเสมอภาคกับเรา ความรู้อะไรที่เราไม่รู้แต่น้องรู้เค้าก็ถ่ายทอดมาให้เราได้ เรารู้อะไร เค้าก็ถ่ายทอดให้น้อง ไม่ได้มีความรู้สึกว่าเราต้องนำตลอด แต่เหมือนเราเป็นคนคอยดูแลน้องมากกว่า และไม่ได้คิดว่าเราต้องเป็นพี่ใหญ่ตลอดนะ ยังมีคนอื่นที่เก่งกว่าเรามาก"

นายวันชนะ มงคลชัย ร.ร.นารีนุกูล

กลุ่มเด็กละครหุ่นชักแพงที่เป็นเด็กที่มาจากหลายๆ ฐานะ หลายระดับชั้น ให้สามารถเรียนรู้การมี อหิชาตย์ที่ดีต่อกัน มีความเป็นผู้นำในด้านต่างๆ สามารถนำเสนอผลงานให้กับประชาชนคนอุบล ได้เกิดจิตสำนึกและภูมิใจที่เห็นเด็กๆ ได้อุทิศทรัพย์พัฒนาสื่อในด้านต่างๆ ซึ่งจะสามารถสร้างให้เด็กกลุ่มนี้เป็น ผู้ใหญ่ที่มีมืออาชีพในด้านต่างๆ ในอนาคตเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมต่อไป เสียตายที่ โครงการจะจบลง แต่ผมไม่เสียตายเวลาที่เห็นเด็กๆ ได้เรียนรู้ และได้เรียนรู้จากเด็กๆ ด้วยเช่นกัน"

เสริม เจียมรัมย์ กลุ่มดอกคูณ

"การเรียนรู้ผ่านละครเป็นการทำงานที่สนุกและผ่อนคลายไปในตัว สามารถสร้างความประทับใจได้ดีเพราะไม่เพียงแต่เราทำได้ละครเท่านั้น แต่เราได้มากกว่าที่เราเห็น ได้มากกว่าที่เราได้ทำ ในบทละครหนึ่งเรื่องที่จบไปสามารถสร้างอะไรต่างๆ มากมายเพื่อเป็นประสบการณ์ให้เราได้เรียนรู้ โดยเฉพาะความผิดพลาด และการพยายามใหม่ครั้งแล้วครั้งเล่า...สิ่งที่ทำท้ายที่สุดเมื่อโครงการจบลง ก็คือการอยู่เหนือระบบที่เห็นแค่หุ่นยักษ์เป็นแค่ซากหุ่นมือที่ไร้ชีวิต แต่เพื่อการพัฒนา จะต้องไม่ยอมเป็นส่วนหนึ่งของมัน เราจะต้องแสดงตัวตนสูงสุดของเราออกมาเพื่อสร้างพลังให้เกิดแก่ชีวิต และพร้อมที่จะเผื่อแผ่พลังนั้นให้แก่ผู้อื่นได้อย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะเป้าหมายใด รูปแบบใด กลุ่มใด หรือเรื่องใดก็ตาม ก็ล้วนคือชีวิต สาธารณะนั่นเอง"

วนิดา เจียมรัมย์ย์ กลุ่มดอกคูน

"ในฐานะที่ผมทำหุ่นได้ ผมอยากให้เห็นละครหุ่นยักษ์มีพัฒนาการไปอีกขั้นคือ ละครยักษ์สามารถที่จะแสดงละครหุ่นได้ในหลายรูปแบบ เช่นหุ่นมือ หุ่นสาย หุ่นเงา หุ่นกระบอก ซึ่งที่จริงผมคิดอยากจะทำหุ่นเพื่อเด็กๆ จะได้นำไปแสดงกัน แต่ด้วยปัญหาหลายอย่างซึ่งเป็นปัญหาของ กระผมเอง ความคิดผมนั้นเลยเกิดขึ้นไม่ได้ แต่ถึงเวลานี้ ผมพอที่จะมีเวลาได้เรียนรู้จนสามารถ ทำหุ่นให้เด็กๆ เหล่านี้ได้แล้ว ในฐานะ "ครูศิลปินร้อนเร่" ของกลุ่มดอกคูนที่ตอนนี้สามารถเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตหุ่นสายให้เครือข่ายเด็กในอุบล ในโครงการวัยใสไร้แอลกอฮอล์กับคณะหุ่นสายเสมา และเครือข่ายละคร Don't Drink Drama ซึ่งสนับสนุนโดย สสส. น่าเสียดายที่เด็กๆ ละครหุ่นยักษ์ก็เริ่มโตกันหมดแล้วทุกคนก็เริ่มมีหน้าที่ที่เพิ่มมากขึ้น ไปเรียนที่อื่นบ้าง ผมก็ได้แต่หวังว่าแม้โครงการจะจบลงไปแล้ว คณะละครหุ่นยักษ์ก็คงจะมีอยู่ และจะมีการแสดงให้เห็นอยู่เรื่อยๆ ในรุ่นต่อไป"

อ่องแอ้ง (ชูชีพ แวนทอง) ศิลปินร้อนเร่ กลุ่มดอกคูน

"กลุ่มดอกคูนของเราเหมือนเป็นเงาเล็กๆ ที่ตกผลึกจากกลุ่มยักษ์ที่เคยสามารถสร้าง

ขอขอบพระคุณ

บุคคล องค์กร หน่วยงาน สถาบัน

ผู้ริเริ่ม ผลักดันและสนับสนุนกิจกรรมของคณะครุฑนักษัตร

คุณแม่อรอินทร์ ภูมิพัฒน์

คุณลินีนานา เกษประไพ

ทีมวิทยากรจากคณะครุฑนักษัตร

อาจารย์ธีรียา มัทวานุกุล

อาจารย์อมรา วิสพีญ

คุณสมยศ จรัสดำรงนิตย์

คุณทิวา เหลืองสัมฤทธิ์

คุณอนุชิต สายสวาท

คุณบันลือ กุณรักษ์

โรงเรียนนารีนุกูล

โรงเรียนวารินชำราบ

เทศบาลนครอุบลราชธานี

โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์

ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าตองใหญ่บ้านวังอ้อ

ศูนย์กิจกรรมร่วมรัฐสภา จ.อุบลราชธานี

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 อุบลราชธานี

อุทยานบุญนิยม หมู่บ้านราชธานีอโศก

สโมสรไลออนส์อุบลราชธานี

ศูนย์เผยแพร่ธรรมมรดกธรรมพระโพธิญาณเถระ (ชา สุภทฺโท) วัดหนองป่าพง

ห้องสมุดประชาชน จ.อุบลราชธานี (กคน.)

เครือข่ายผู้ใช้สิทธิ์ภาคอีสาน

คุณเนตรดาว เถาวิล

คุณสกุลรัตน์ จิรวิทยานันท์

อาจารย์อุทัย มณีศิลป์

อาจารย์นงเยาว์ มณีศิลป์

คุณสุชัย เจริญมุขยพันธ์

อาจารย์สุเชาว์ มีหนองหว้า

คุณธวัช จิตณรงค์

คุณสิทธิพร อันทะวงษา

ศูนย์ข่าวประชาสัมพันธ์ จ.อุบลราชธานี

โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

เทศบาลวารินชำราบ

โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์

โรงเรียนเทศบาลบูรพาอุบล

คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ ม.อุบลราชธานี

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี

มูลนิธิยุวพุทธพัฒนา จ.อุบลราชธานี

มูลนิธิกรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เครือข่ายเยาวชนป้องกันเอดส์เขต 7

โครงการสื่อไร้ภัย

มูลนิธิดอกไม้และนกกระดาดเพื่อสันติภาพ
มูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน ซีซีเอฟฯ
ห้างซูเปอร์สโตร์บิ๊กซี
สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จ.อุบลราชธานี
คณะทำงานโครงการห้องอาหารธรรม

มูลนิธิรักประเทศไทย จ.อุบลราชธานี
เครือข่ายภาคประชาชน จ.อำนาจเจริญ
ห้างเทสโก้โลตัส

สมาชิกคณะละครหุ่นยักษ์แพง

กุสุมา กรกันต์
ชนะจิต รอนใหม่
นฤมล สงเขาใหญ่
บุญญารัตน์ สงเขาใหญ่
เพชรรัตน์ กาญจนรัตน์
মনজিবা ক্রীলানকা
วิษชุดา แจ่มพันธ์
ศิรินทิพย์ เพิ่มยินดี
สุรัชฎาภรณ์ มหาเสนา
กฤษกร ผ่องแผ้ว
จิตรกร แก้วบัวขาว
ปิยวิทย์ นิลแสง

ฐรีพร ที่รวม
ธิดารัตน์ ชำคม
นิกานารถ โสมะตะนัย
ปานใจ เป็งทอง
เพ็ญนภา ประกิจ
แมนเดือน พัฒนากุล
วิภา คุณสวัสดิ์
ศรีสกุล ศรีสุข
อริสา อิมยิ้มทาน
ชัชวาล ไกรยวงษ์
พรชัย โสภานุตร
วันชนะ มงคลชัย

โชติรส โสภานุตร
ธีระวรรณ ใจใส
นภภรณ์ คันคร
พจนารถ พรหมจรรย์
ภัทร อันชื่น
รัตติยาภรณ์ ภัคดีลัน
ศศิวิมล ดวงแก้ว
แสงเทียน รอนใหม่
อัจฉราวรรณ ชยางกูร
สุนันท์ วามะขัน
พีระเดช ตะจวรรณ
สมรภูมิ ลำภา

คณะพี่เลี้ยงคณะละครหุ่นชักแพง

(เจ้าหน้าที่โครงการชีวิตสาธณะ - ท้องถิ่นน่าอยู่ จ.อุบลราชธานี)

น.ส.วิลาวัลย์ เอื้อวงศ์กุล ผู้ประสานงานโครงการ

น.ส.คันสนีย์ ชินภาษ

น.ส.สุภาพร นิภานนท์

น.ส.วนิดา เจียมรัมย์

น.ส.นงลักษณ์ ดิษฐวงษ์

น.ส.จงกลณี ศิริรัตน์

แหล่งอ้างอิง

- 1.
2. การฝึกอบรมละครหุ่นสร้างสรรค์ ครั้งที่ 1 วันที่ 10-12 ตุลาคม 2546 และครั้งที่ 2 วันที่ 22-24 ตุลาคม 2546 ณ โรงเรียนนาเรีญกุล จ.อุบลราชธานี จัดโดยโครงการชีวิตสาธณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่ จ.อุบลราชธานี
3. เว็บไซต์ <http://art-culture.chiangmai.ac.th/newsletter/46/52/topics.htm>

"เราอาจจะเห็นสิ่งที่ไม่ดีหลาย ๆ อย่างจากการทำอะไรสักเรื่องหนึ่ง แต่ถ้าพลิกดูอีกหน้าหนึ่งก็รู้ว่ามันยังมีสิ่งที่ดี ๆ เหลืออยู่ อย่างน้อยก็ทำให้เข้าใจว่านี่คือความเป็นขณะที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจจริง ๆ เราไม่ได้ทำเล่น (อาจจะเป็นความคิดแรก ๆ ที่คิด) แต่พอนานวันมันกลายเป็นความสนุกที่ได้ทำ และเกิดเป็นความรักและห่วงแหนเกิดขึ้นมา"

หนูหมอกฟ้า

บางส่วนจาก "เมื่อละครหุ่นหัดพูดภาษาไทย"
จดหมายข่าวอั๊กแพง เดือนกรกฎาคม 2548

6 จังหวะก้าวที่ผ่านมา...

ชักแพง...แปงอุบล เริ่มต้นการทำงานด้วยการระดมความคิดเห็นของคนเมืองอุบลจนได้ประเด็นที่เป็นฐานรากความเป็นเมืองนักรบราชบุรินทร์ จากนั้นได้ทำการสืบค้นสัมผัสข้อความหลังของท้องถิ่น และสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อสร้างจิตวิญญาณและความรู้สึกในความเป็น "เรา" หรือตัวตนของท้องถิ่นให้ชัดและมีพลัง ผ่านประเด็นงานความเคลื่อนไหวทั้งหมด 6 โครงการย่อย

1. ซูปเก่า...เว้าอุบล

สืบค้นซูปเก่า (ภาพเก่า) และเปิดวงเสวนาผ่านภาพเก่าโดยเจ้าของภาพและผู้รู้ผู้เกี่ยวข้องเพื่อช่วยกันเติมเต็มประวัติศาสตร์ของเมืองอุบลฯ ให้ครบถ้วนและมีชีวิตชีวภาพเก่าทั้งหมดถูกนำมาจัดระบบเป็นหมวดหมู่และทยอยเผยแพร่ทางจดหมายข่าว เคเบิลทีวี นิทรรศการ และจัดทำเป็นหนังสือ "ซูปเก่า...เว้าอุบล" หนังสือประวัติศาสตร์เมืองอุบลฉบับแรกที่ก่อกำเนิดขึ้นจากฝีมือของภาคประชาชน

2. ห้องธารธรรม

สืบค้นอัตชีวประวัติและหลักธรรมคำสอนของพระเถระเมืองอุบลที่ควรค่าแก่การเป็นแบบอย่างที่ดี อาทิ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น และหลวงปู่ชา พร้อมกับการพัฒนากลุ่มเยาวชนให้เข้ามาเรียนรู้การเป็นมิ่งคุณเทศก์เพื่อบอกเล่าความภาคภูมิใจของท้องถิ่น รวมทั้งการมีหลักธรรมคำสอนเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวัน

3. เชิดชูบรรพชนคนการเมืองและเสรีไทย : ทองอินทร์ ภูริพัฒน์

สืบค้นเรื่องราวชีวิตและผลงานของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ อดีตนักการเมืองผู้เป็น สส.สมัยแรก และหัวหน้าเสรีไทยในจังหวัดอุบลราชธานี ผ่านสื่อละครหุ่นเพื่อเป็นต้นแบบชีวิตที่ดีแก่เยาวชน รวมถึงสะท้อนภาพการเป็นนักการเมืองที่ดีและสำนึกทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่น

4. เชิดชูครูเพลงเมืองดอกบัว : พงษ์ศักดิ์ จันทรุกษา

สืบค้นชีวิต ความคิด และผลงานครูเพลง พงษ์ศักดิ์ จันทรุกษา ศิลปินผู้สะท้อนความเป็นลูกอีสานผ่านงานเพลงและภาพยนตร์จำนวนมาก อาทิ อีสานบ้านเฮา ด่วนบขส. มนต์รัก-แม่ น้ำมูล ก่องข้าวน้อยท่าแม่ โดยเผยแพร่ให้สาธารณชนร่วมภาคภูมิใจผ่านเวทีเสวนา การประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง การผลิตสารคดี และหนังสือแม่จูน ดอกจูน เสียงแคน

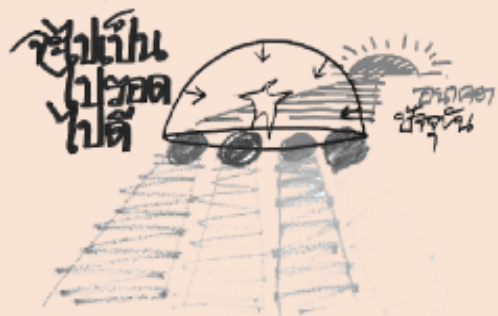
5. ประเทศฮิมของ (อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง)

สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แก่คนท้องถิ่นโดยอาศัยแนวคิดการทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย เรื่องใกล้ตัวให้เป็นเรื่องใกล้ตัวด้วยการเปิดเวทีสาธารณะในประเด็นที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ผู้คน เช่น ยุทธศาสตร์ CEO เขตการค้าเสรี (FTA) พืชจีเอ็มโอ(GMOs) เพื่อสร้างการตื่นตัว รับรู้ และใส่ใจกับความเป็นไปของบ้านเมือง อันจะนำไปสู่การตั้งรับอย่างรู้เท่าทันกันเพื่อการกำหนดตัวตนของท้องถิ่นในอนาคต

6. ลานโศกเหล่าสาธารณะ (การพัฒนาที่ว่างสาธารณะ)

การพัฒนาที่ว่างสาธารณะของเมืองกับการสร้างชีวิตสาธารณะที่เข้มแข็งของท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยใช้ความเป็นกิจวัตรจัดขึ้นเป็นประจำบนลานสาธารณะกลางเมือง โดยจัดเป็นเวทีเสวนา ในประเด็นสาธารณะเพื่อผลักดันการออกมาเอาธุระในท้องถิ่นร่วมกัน รวมถึงกิจกรรมลานดนตรี ลานศิลป์ ลานสุขภาพ เพื่อเป็นอีกทางเลือกสำหรับการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของคนท้องถิ่น

ชักแพง...แปงอุบล ยังได้ใช้กลไกการสื่อสารสาธารณะทั้งที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่นและผลิตขึ้นเอง รวมทั้งกระบวนการถอดบทเรียนและสังเคราะห์ความรู้ควบคู่ไปในแต่ละกิจกรรมตลอดระยะเวลาโครงการเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้จนตกผลึกเป็นชุดความรู้ให้กับท้องถิ่นมากกว่าเป็นเพียงกิจกรรมที่ผ่านเลยไป

...เราต่างมีเรื่องราวให้เรียนรู้แทบไม่ซ้ำกันในแต่ละครั้ง เดี่ยวครั้งนี้ลืมจาก
อีก(หลาย)ครั้งที่ลืมแผ่นเสียง ครั้งนั้นหาคนขีดได้ไม่ครบ
มาอีกครั้ง คนขีดเยอะเกินจนแทบจะล้นออกมาข้างนอก กลายเป็นบทเรียนหน้าใหม่ตลอดเวลา
สำหรับน้อง ๆ และพี่ ๆ ในสำนักงาน แต่สิ่งเหล่านี้ต่างหากเป็นสิ่งที่ทุกคนได้รับมากกว่าการเรียนรู้
แต่เพียงเรื่องราวของพ่อทองอินทร์หรือขั้นตอนการผลิตละครหุ่นที่บางคนอาจมองว่าซ้ำแล้วซ้ำอีก...